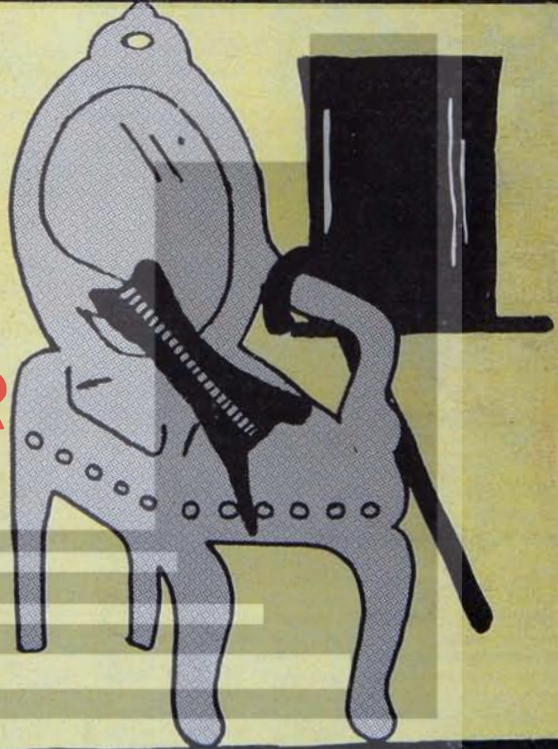

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ-SAYI: 145-17 OCAK 1978 FİYATI: 5 TL

**COŞKU
DÖNEMİNİN
GETİRDİĞİ
TEHLİKELER**

TÜSTAV

HASSAS DENGELER PROGRAMI

Tarihten birkaç yaprak:

Metin ÇULHAOĞLU

"KADET-YEME" VE TÜRKİYE

YANLIŞLAR BAŞKA YANLIŞLARI TAHRİK ETMEMELİ

Dün seçimler sırasında bunları yazıp çizdiler. Bugün de aynı geleneği sürdürüyorlar. Son günlerde bastıra bastıra söyledikleri şu: "CHP'nin yeni hükümetini solcu bulamayabilirsiniz, hatta sağda bulabilirsiniz. Ama MC karşısında başka almaşık var mı? Yok. Yoksa oturun, fazla sesinizi çıkarmadan, çok fazla şey beklemeden bu hükümeti kayıtsız desteksiz destekleyin."

Böylesine kısır, böylesine ucuz dayatmaların, örgütlü hareketin dışında kalsalar da onurlarını koruyan bazı sosyalistleri tahrik ettiği, ayranlarını kabarttığı ortada. Vatan yazarlarından Can Yücel böylesine bir ucuzağı içine sındirememiş olacak ki, bir "üçüncü yol" önerisi ile ortaya çıktı. Yücel, "MC'yi düşürmek yerine iktidarda bırakıp daha da yıpratmak gerektiğini" yazdı 10 Ocak günü.

Yücel'i böylesine kızdıran bobürlenmeleri biliyoruz. Bu nedenle Yücel'in tepkisi doğal. Ama önerdiği "üçüncü yol"la katılmak kesinlikle mümkün değil. Çünkü bir yanlışın çözümü hiç bir zaman ikinci bir yanlış değildir. Bir ucun panzehiri, hiç bir zaman başka bir uç değildir.

O halde çözüm ne? Daha doğrusu görev ne? Tarih karıştırmak bunun için gerekli oluyor. Benzer durumlarda yapılan benzer değerlendirmelerden yararlanmak için.

1912 YILINDA RUSYA'DA DURUM DEĞERLENDİRMESİ

Tarihten yedi sayfalık bir yaprak. Lenin 1912 Ağustos'unda Nevskaya Zvezda'ya bir makale yazıyor. (Seçme Eserler, cilt: 18, s. 292-298) Başlığı "Kadet Yeme." Nereden mi çıktı? Bunun için makaleyi ana hatları ile özetlemek gerekiyor.

1912 Rusya'sında da "iki cephe" var. Daha doğrusu öyle olduğuydu söyleniyor. Bir yanda Kara Yüzlerin, Monarşistlerin ve benzerlerinin oluşturduğu "Sağlar" var. Bunların karşısında Anayasacı Demokratlar, yani Kadetler yer alıyor. Kadetler, Anayasa istiyorlar, demokrasi istiyorlar, reformlar istiyorlar. Ve hiç şaşırmanın, çeşitli "sosyalist çizgiler" de Kadetlere kuyrukçuluk etmede birbirleri ile yarışıyorlar.

Kadetler ve onları izleyen tüm "sol" çizgiler işçi sınıfı hareketine ve basınına ates püskünüyorlar. Şöyle: Ortada iki almaşık varken niye bunu kabul etmiyorsunuz? Daha da ötesi Sağlar ortada iken niye daha demokrat olan Kadetlerle uğraşıp sürekli "Kadet yiyorunuz?"

Lenin'in cevabı açık. Burjuvazi, bir yanda Sağlarla, diğer yanda da Kadetlerle sağlama aldığı egemenliğini korumak için, her ne pahasına olursa olsun bir "üçüncü cephe"nin oluşup güçlenmesine karşı. Üçüncü cepheyi, işçi sınıfı hareketinin başını çektiği gerçek demokrasi cephesi oluşturuyor. Liberaller (Kadetler ve izleyicileri) bilerek ya da bilmeden, ama mutlaka burjuvazinin işine yarayacak biçimde, "üçüncü cepheye" karşı hep "ikili almaşık" teorisini dayatıyorlar.

LENİNİN CEVAPLARI

Burjuvaziyeye doğrudan bağlı almaşıkların ve cephelelerin dışında bir üçüncü cephenin güçlenmesi, gerçek demokrasinin savunucusu olan cephenin güçlen-

mesi, bu süreçte bugünden üzerine varılması gereken görevler; bunlar liberallerin ve onları izleyen "sol"ların anlayamadığı konular. Lenin'in yanıtları ise şöyle:

"Liberallerin tümü iki cephe teorisine sınıksız bağlılar: Ya Anayasadan yana olacaksınız, ya da karşı..." (s. 293). Neden ve sonuçta haldem kimin adına bir üçüncü cephedenin korkuyorlar? Cevap şöyle: "Ekonomik çıkarlarını gözü gibi koruyan burjuvazi bu harekete karşı, daha açığı bir üçüncü cephenin bağımsızlığına karşı mücadele etmektedir" (aynı yerde). Burjuvazinin bu mücadeledeki silahları da hiç yabancı değil: "Burjuvazinin, politik ayrıcalıklarının herhangi bir bölümünü koruyabilmesi için üçüncü cephenin bağımsızlığını önlemesi gereklidir, tüm muhalefeti 'ya anayasadan yana' ya da 'karşın' formülüne sınırlayıp bunun dışında hiç bir muhalefete izin vermemesi gereklidir." (s. 294)

"ÜÇÜNCÜ CEPHE" VE TÜRKİYE

Tarih tekrerr etmeyecek. Ama görüyoruz ki, ortaya konan oyunlar, oyuncular ve bunların söyledikleri tekrerr ediyor. Dün iki almaşık vardı: Ya Cumhuriyet Halk Partisi ya Faşizm. Bugün yine "iki" almaşık var: Ya MC ya da bugünkü hükümet. Başka bir almaşık, daha da önemlisi başka ve yeni görevler yok. Muhalefette üçüncü bir boyuta, üçüncü bir cepheye gerek yok. Söyledikleri özete böyle.

Böylesine tuzaklar çok görüldü. Böylesine tuzaklar çok görüldüğü için hareket bugünkü bilgi ve deneyim düzeyine ulaştı. Hiç kuşku yok, hareketin bilgi ve deneyimi daha da artacak. "iki cephe" çıkmazını aşarak, "üçüncü cephe"yi oluşturarak ve bu süreçte her iki cepheye karşı mücadele ederek artacak. Ve bunun için çeşitli mücadele yöntemleri kullanılacak. "Daha demokrat" olanlarla polemikler dahil. Belki bu süreçte ortaya bazı sorular çıkacak. Sorular ve Lenin'in yanıtları şöyle:

"Şöyle deniyor: Görüşlerinizi niçin yapıcı bir biçimde geliştirmiyorsunuz? Niçin aşırı polemiklerle uğraşıyorsunuz? Bunları söyleyenler görüşlerini söyleyeceklerdir: Bizler, Kadet çizgisinden bütünü ile farklı özel bir çizgiye karşı değiliz, üç cepheye de karşı değiliz; biz sadece politikanın yerine polemikle karşılaşıyoruz..."

"Böyle konuşulan cevap vermek kolay: En başta polemik olmadan yeni görüşler geliştiremeyiz. Ve Marksist görüşler, liberal görüşlere kıyasla, gerek ortaya çıkış dönemleri açısından, gerekse yaygınlık dereceleri açısından yeni görüşlerdir." (s. 297)

HEDFLER VE ARAÇLAR

Yalnızca Lenin dönemine özgü bir doğru mu? Hayır. Sınıf mücadelesinin her döneminde, önce politik hareketin arılığının korunması açısından, sonra hareketin bütünü ile bağımsızlığının savunulması açısından ve nihayet yeni koşullarda yaratıcı olabilmeye açısından "daha yakın" görünenele olan tartışmalar "en sağda" olanlara karşı mücadelede kıyasla belki daha güç, ama daha önemli bir nitelik taşıdı. Bunu Lenin şöyle vurguluyor: "Nevskaya Zvezda'nın çok yerinde olarak belirttiği gibi liberallere karşı giriştiğimiz polemik, içerik açısından, Sağlara karşı verdığımız savaşta daha denn, daha zenginlidir." (s. 295)

Bilimsel sosyalist harekette polemik, ideolojik mücadelede ve ideolojik gelişmede hiç bir zaman kopmalıdır.

Tarih tekrerr mü, değil mi? Gelişimin sonuçları ve toplumları ulaştığı nitel konum açısından kesinlikle değil. Hiç bir zaman olmadı. Ama tarih bir başka anlamda tekrerr etti, ediyor. Sahneye konan oyuncuların özel açısından, oyuncuların sınıfsal nitelikleri açısından tekrerr ediyor.

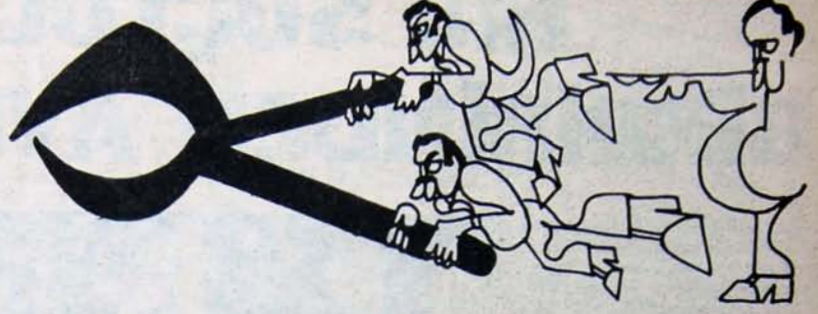
Sınıf mücadeleleri tarihi, oyunun sonuçları açısından tekrerr olmadı. Ama aynı sınıfsal öze sahip oyunlar ve sınıfsal konumları gereği aynı şeyleri söyleyen oyuncular, her dönemde ve her ülkede işçi sınıfı hareketinin karşısına çıkarıldı. Önce bunu hatırladık tutmak gerekiyor.

HEP "İKİ ALMAŞIĞA" MAHKUM MU OLUNACAK?

Sonra da Türkiye'nin güncel politik gelişmelerini, bu gelişmeler üzerine yazılıp çizilenleri değerlendirmek gerekiyor.

Ne oldu? MC'nin çöküşü ilerici kesimi sevince boğdu. Bu sevinci paylaşmamak mümkün değil. Yine de bir ayırımın yapılması gerekiyor. Bu ayırım şöyle: Bir yanda Türkiye'nin bugünü ve geleceğini sınıf mücadelesi perspektifi içinde değerlendiren sosyalistler, daha doğrusu örgütlü sosyalist hareket var. Diğer yanda ise bu hareketten şu ya da bu ölçüde uzakta, ama kesinlikle dışarıda olanlar. Tümü ilerici, tümü yurtsever, tümü demokrat. Ama sorunlara bakış açıları çok farklı.

Şundan farklı: Sorunu her zaman ikili boyutla sınırlı ele alıyorlar. Sorunların her iki yanı var. Politika da da hep iki cephe. Bir üçüncü boyut, bir üçüncü almaşık, daha da önemli bu iki cepheden birinde ya da ötekinde yer almakta başka bir üçüncü tercih ve görev söz konusu değil.

COŞKU DÖNEMİNİN GETİRDİĞİ TEHLİKELER

YÜRÜYÜŞ

Yeni bir döneme girildi. Ama bir rahvet ve temelsiz coşku dönemi değil. Tersine, daha dikkatli, daha titiz, daha uyanık olunması gereken bir dönem. Bunu anlamak için önce dönemin bazı özelliklerini kavramak gerekiyor. Bunun için de biraz gerilere, 12 Mart dönemine dönmek, bu dönemin bazı özelliklerini hatırlamak gerekiyor.

Şimdi 12 Mart dönemini hatırlamanın sırası mı? Sırası. Ama 12 Mart Muhtırası ve 12 Mart hükümetleri ile İkinci MC'nin çöküşü ve yeni hükümet arasında bir özdeşlik arama bakımından değil. Böyle bir özdeşlik yok. Ama koşullarda ve olası gelişmelerde benzerlik eğilimi var. Dikkatli, titiz, uyanık ve daha da önemlisi örgütlü olma zorunluluğu buradan doğuyor.

Kapitalizmin bir mantığı var. Uzun yıllar önce de üzerinde duruldu. Düzen, zaman zaman, kendi kurallarını bile ayaklar altına alıyor. Düzeni ayakta tutan, düzeni işleten çarklar temelinden bozuluyor. Temeldeki bu gelişmeler, gecikmeden politik plana da yansıyor. Eğer toplumun en ilerici, en zinde kesimleri iktidara ağırlıklarını koyacak düzeyde ve güçte değillerse, ortaya başkaları çıkıyor. Neyin adına? Huzur, barış, düzenleme ve düzeni yeniden rayına oturtma adına. Ortaya çıkarılır, "herşeyin üzerinde" ve "dar çıkarların dışında" görünmeye özen gösteriyorlar. Mevcut düzenin en "köklü", en "etkili", en "saygın" kurumları bunların yanında yer alıyor. 12 Mart'ın Cumhurbaşkanı-Ordu Başkanı-Başbakanı triumvirası böyle kuruldu. Bugünkü cumhurbaşkanı, karşı çıkarları "eksantrik" bularak ikinci ayağı oluşturdu. Geriye Sancak kalıyor. Bunun için de Mart'ı beklemek gerekecek.

12 Mart'ın başka özellikleri de var. Önemlilerinden biri şu: Niyeti, hedefleri ve çizgisi, genel hatları ile en başından belli olmakla birlikte, 12 Mart da bir "sağa çekilme" süreci yaşadı. Hem aşırı sağa, hem de aşırı sola karşı olduğunu bağırı bağır ilan eden 12 Mart'ın açık, acımasız ve yalın bir biçimde sağa demirlemesi, kısa da olsa, bir süreç sonucunda gerçekleşti.

Hükümetlerin, bakanların kişiliklerinin çok ötesinde, ipleri asıl ellerinde tutanlar, yani Türkiye'nin emgen sınıfları, 12 Mart'ı mevcut konumundan daha da sağa çekmekte gecikmediler. Böyle hükümetleri her zaman ve en başta demec ve çiçekle destekleyen egemen çevrelerin bu büyük çekme gücüne özellikle dikkat etmek gerekiyor. Solun örgütlü gücünün ağırlığını yeterince hissettirmedikleri koşullarda bu çekme gücünün daha da büyüdüğünü unutmamak.

12 Mart bir laboratuvar. Başka yönleri de var. Bugünkü koşullarda da önem taşıyan bu yönlerden biri şu: Baskının üstten, acımasız ve yalın niteliği belirli bir yılınıklar yarattı. Ama tabanda aktif bir yandaş kitlesi yaratamadı. 12 Mart, kitleler içinde "ideolojik" bir taban bulamadı. Tersine, baskının mevcut düzen ve onun simgeleşmiş ekonomik, politik kurumları adına açık ve yalın bir biçimde uygulandığı, kitlelerde büyük bir tepki yarattı. 12 Mart döneminin aşılmasında bu büyük kitlesel tepki önemli bir rol oynadı.

Günümüz ile arada bir özdeşlik yok. Yalnızca bazı tehlikeli olasılıklar ve bunlara çanak tutan eğilimler var. Daha sonutu şu: Bugünkü hükümetin giderek daha sağa çekilmesini sağlayacak, bu yönde kullanılacak manivelalar işbaşında. Bu manivelalardan biri, CHP'nin hükümet ortaklarının bilinen niteliklerine ilişkin. İkinci ise CHP'nin yıllardır kullandığı, ama şimdi başka yönde işleme tehlikesini de içeren bir tuzak: Aşırı tuzağı.

Önce CHP'nin ortakları. Ortaklardan CGP lideri Feyzioğlu'nun 10 Ocak

tarihli Milliyet'te Abdi İpekçi ile yaptığı sohbet, büyük açıklıkları da beraberinde getiriyor. Feyzioğlu, dünya pratiğinden örnekler veriyor: CGP tipindeki partiler, başka partileri sağa çekmek için bu tip koalisyonlara evet derlermiş. Dahası da var: 12 Mart döneminin bu ünlü politikacı sağa çekme ve sola kapama manivelalarını sergilemekte sakınca görmüyor: DGM'ler konusunda partisi ile CHP arasında önemli bir görüş ayrılığı yokmuş. Dahası mı? Şu: Eğer bazı yasa teklifleri verilirse, hükümet ortak hareket etmeyebilecekmış. Hükümeti oluşturan partiler ve kişiler, serbest kalabileceklermiş.

Sonuçları ve nasıl işleyeceği bir yana, kumpasın şimdiden kurulduğu açıkça ortaya çıkıyor. Egemen sınıflar için tehlikeli sayılacak yasa değişiklikleri önerilebilir. Ama bu durumda hükümet ortakları ayrı ayrı hareket edebilirler. O zaman da yasa değişiklikleri gerçekleşmez. Üstelik hükümetin en büyük ortağını suçlamak için de geçecek kalmaz. Hükümetin bileşiminin somutta tartışıldığı önem ve anlam burada.

Peki, hükümetin bileşimi icabı sağa çekilebildiği koşullarda "anarşi" ne olacak? CHP bu silahı sık sık kullandı. Belki de kendisine karşı işleyebileceğini düşünmeden. Şimdi bir tehlike var: Gerek "güçlü hükümet" formülünü dayatması açısından, gerekse solu da içine alan topyekun bir saldırının "haklı" gerekeşi olacak şekilde, olayların canlı tutulması, köriklenmesi tehlikesi. Sağ basının, manşetlerini birdenbire saldırı ve bomba olaylarına ayırmaya bunu gösteriyor. Bakan Çakmur'un ve diğer bazı bakanların olumlu girişimleri keşintiye uğrarsa, bu tuzağa düşülmesi olasılığı hayli büyük.

Bütün bunlar, hiç kuşkusuz kaçınılmaz birer "gelecek" değil. Ama mutlaka dikkate alınması gereken olasılık ve eğilimler. Bir de şu nokta önemli: 12 Mart döneminin tabanda yarattığı "ideolojik" birikimi, muhtemelen bir bezginlik ve umutsuzluk döneminde yaratmak üzere gerici-faşist güçler pusuda bekliyor. Bugün tabanda çok daha yaygın, çok daha örgütlü olarak. Önlenebilir tehlikelerden biri de bu.

Uyanık, dikkatli ve hepsinden önemlisi daha örgütlü ve daha güçlü olma zorunluluğu bu koşullardan kaynaklanıyor. Şundan hiç kuşku duyulmamalı: "Ne ederse iyi eder" denilip kendi haline bırakıldığı, temelsiz bir sarhoşluğa kapıldığı, demokratik denetimin soluğu enselerinde hissettirilmemesi ve hepsinden önemlisi her düzeyde demokratik toplumsal muhalefetin örgütlenmesi çabalarına hız verilmediği sürece sağa kayış süreci hiç bir engel tanımadan hızlanacak. Ve ortaya çıkan toplumsal hoşnutsuzluktan, pusuda bekleyen gerici-faşist güçler de yararlanacak.

Türkiye'de uzun süredir iktidar boşluğundan söz edildi. İktidar boşluğu, yerini "muhalefet boşluğu"na bırakmamalı. Yeni cephe girişimlerinin hortlatılmasına izin verilmeyecek, sağa atılan her adımda demokratik güçlerin soluğuna yeni iktidarın ensesinde hissettirecek buna karşılık ilerici ve halktan yana her adımda ona omuz verecek tek bir güç var: Başını işçi sınıfının çektiği demokratik toplumsal muhalefet.

Ortadaki boşluk ancak böyle dolar, böyle doldurulabilir. İşte bunun için, ne "faşizm çöktü" ne de görevler bitti. Tersine, seferberlik yeniden başlıyor. Bu seferberlikte herkese görev var. Yeter ki tehlike görülsün. Yeter ki ayaklar yere bassın.

MC SUÇLULARI BİRBİRİNDEN AYRILAMAZ

Yeni yılla birlikte kurulan yeni hükümet, bu haftanın Salı günü büyük bir olasılıkla güvenoyu almış olacaktır. Bülent Ecevit'in başkanlığında kurulan CHP-CGP-DP ve bağımsızlardan oluşan hükümetin bir surprizle karşılaşıp karşılaşmayacağı yolundaki sorulara MC partileri kulislerinden verilen yanıt umutsuzdur.

Buna karşın, geçtiğimiz bir hafta boyunca az bir olasılık da olsa "acaba" soruların sorulmadığı değil. Bazı CHP'li top rak ağalarının Demirel tarafından marke edildikleri ve kendilerine son derece cazip transfer teklifleri geldiği yolundaki söylentiler sık sık başkentte dolıştı.

Doğruluk dereceleri ne olursa olsun, burjuva politikalarının batağı, çirkin yüzü, artık olağan ölçüler düzeyinde kamuoyuna maloldu...

Nitekim, MC eliyle devlet yönetiminin düşürüldüğü talancı, yağmacı politikaların, toplumsal yaşamda bıraktığı izler, adeta burjuva politikaları adına temizlenme çabalarına da tanık olunuyor, olunmakta...

Geçtiğimiz haftanın Perşembe günü Cumhuriyet Senatosunda gündem dışı bir konuşma yapan Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanlığı senatörü, Türk-İş Genel Başkanı Halil Tunç, MC'ye ilişkin ilginç açıklamalar yapıyordu. Özellikle MSP'yi hedef alan konuşmasında Tunç, bir tarihte "uzza geçmek"ten hükümlü bir imanun MSP'ye bağlı Çalışma Bakanlığında Genel Müdür Yardımcılığı gibi önemli bir göreve getirildiğini söyledi. MSP'li senatörler tarafından protesto edilen Tunç, MSP'li Tarım Bakanı Fehim Adak'ın de gene bir tarihte "Ben arap milliyetçisiyim" şeklindeki sözlerini hatırlattı.

Tunç'un, CHP'li senatörler tarafından alkışlarla karşılanan konuşması

Suçlular birbirinden ayrılmaz...

MSP'liler kadar AP'li senatörleri de çileden çıkartmaya yetti. AP'li ve MSP'li senatörler genel kurul salonunu boşalttılar ve daha sonra hükümet programını Senatoya sunacak olan Başbakan Ecevit'i de dinlemeye gelmediler.

Halil Tunç MC'nin 35 aylık "icraatını" eleştirirken, nedense tam boy hedef olarak MSP'yi seçiyordu. CHP'liğin alkışlanmak üzere bu hatırlatmayı yapacak vakitleri olmadığı için, Tunç'un ö-

nemli bir dışlaması kimsenin dikkatini çekmedi.

"TÜRK MİLLİYETÇİLERİNİN" MARİFETİ

Devletli bu hale getiren sadece MSP miydi?

Evet, MSP'li bir bakan "Arap milliyetçisiyim" diyerek "Türk Milliyetçiliğini reddetmişim" ama gerçek "milliyet-

çiler" neler yapmışlardı?..

Türk-İş Genel Başkanı senatörün yandan kıvıldığı sorunu da buydu.

Oysa daha üç hafta önce NHP'lerin karargah olarak kullandıkları Devlet İstatistik Enstitüsünde "Türk milliyetçileri" devlet dairesinde bir bayan görevlinin ırzına geçmişlerdi.

Bir zamanlar devletin en önde gelen ağzından çıkan tanımlamayla "Vatansever ülkücü gençler" devlet dairesinde

Tasfiyecilerin tasfiyesi

CHP Genel Başkanı'nın "politika bilmediği" bir zamanlar çok söylenirdi. Özellikle İkinci MC'nin kuruluşundan sonra bunun üzerinde çok duruldu. "Şairlik", "hayalcilik" gerekçe olarak ileri sürüldü. Bunun karşısında Demirel, büyük bir "hesap ve politika adamı" olarak ilan edildi.

Burjuva basınının bu değerlendirmelerinin Ecevit'i çok kızdırdığı daha sonra anlaşıldı. Ecevit "intikam" almakta geçmedi. Hükümetin düştüğü gün "Düşüncelerimi 'hayali' bulan bazı çevreler yanlış düşüncüklerini anlamış olmaları" diyerek cevabını verdi.

Ancak Ecevit'in politika bilgisi yalnızca hükümet düşürmeyle sınırlı değil. Ecevit başka "düşürme" operasyonlarında da bilgisi kullanıyor. Ancak bütün bu operasyonlarda hep aynı taktiği kullandığı da dikkatlerden kaçmıyor. Bu taktik ilk temizlik için süpürgeyi kullanma, sonra da başka araçlarla süpürgeyi de temizleme biçiminde özetlenebilir.

İlk örnek DİSK. CHP, DİSK içindeki sosyalistleri temizlemek için önce "havariler"den yararlandı. Sonra başka bir ekibe "havariler"i temizletti. Böylece ortalık CHP için şimdilik güllük gülistanlık oldu.

İkinci örnek ise CHP içindeki operasyon. Ecevit önce bazı "ters" unsurların temizlenmesi için Eyüboğlu-Topuz ekibini kullandı. Sonra sıra bu ekibin temizlenmesine geldi. Ecevit bilinen ekibin desteği ile bu operasyonu da tamamlamış görünüyor.

Ecevit, bu taktik ile belirli bir "denge" sağlama amacını güdüyor. DİSK'te ve CHP'de bu dengeler şimdilik sağlandı. Sırada bir de parti'nin en büyük iki örgütü, Ankara ve İstanbul örgütleri var. Ankara ve İstanbul örgütlerinde "ters" unsurların tasfiyesi için belirli başka ekipler kullanıldı. Örneğin Ankara'da Er-yıldız, İstanbul'da Kotil ekibi. Şimdi aralarında Tarhan Erdem, Teoman Köprülüler gibi isimlerin bulunduğu bir ekiple tasfiyeciler tasfiye edilecek. Böylece iki büyük örgütte de Genel Başkan'ın istediği denge sağlanmış olacak.

Bu operasyonlar "Ecevit'in politika bilmediği" değerlendirmelerinin pek de güvenilir olmadığını gösteriyor. Ancak sürekli olarak aynı taktiğin uygulanması, politika oyunu haznesinin pek de zengin olmadığı biçiminde yorumlanabilir.

Çehiye kaç nere aşırar!

en vahşi dekorları sergilemişler ancak buçüne kadar olayı duyanlar, unutmazlar terah etmişlerdi.

Renkli, piyango basın olayını üzerinde bile durmuştu.

Sadece Vatan gazetesinin devam sayfasında yer bulan haberin üzerine cumhuriyet savcılar da gitmemişlerdi.

Geçmiş MC döneminin bütün kirini salt MSP'nin üzerine yıkmakla hedeflenen amaç ayan beyan sırtıyordu. Halil Tunç'un konuşması öyle ilk gördüğü gibi antifaşist bir nitelik taşıyordu. Bu, sermaye ve sermaye yöneticileri kesimlerin öncelikle payasası sürüklediği yeni bir propagandanın desenleriyle ilgilirdi.

MC'nin suçu, büyük ölçüde MSP'ye, bir ölçüde ve kaçınılmaz olarak Demirel'e yüklenecek, büyük sermaye postalları kabarması MHP, beri yanda bez içinde tutulacaktır...

"İŞ YAPMASA DA OLUR..."

CHP'lilerin böylesine bir perspektifle ilgileri olmadıkları için Tunç'un ağzından dökülen şu sözlerin şirine alışık tutulmaya yetinildi:

"... Ecevit bu topluma güven verecek kişiliğe sahiptir. Hiç bir şey yapmasa da verdiği güven yeter..."

Doğrusu bu ya, Halil Tunç, DISK'in "yeni" Genel Başkanı Abdullah Baş-türk'e zamansız alkış tutmakla işlediği "hatayı" gene işliyordu! Ve ardından baklanın tercümesi de şöyle oluyordu:

- Biz Ecevit'den iş yapmasını değil, güven bekliyoruz...

Yani bir anlamda Ecevit 'iş yapsa da olacaktır, yapmasa' da!..

AP'nin bir ölçüde, MHP'nin büyük ölçüde MC enkazından uzak tutulmaya çalışılması çabalarına önumümüzdeki dönem içinde de hız ve özen gösterileceği anlaşılacaktır.

Ancak geçtiğimiz hafta Ticaret Bakanı Teoman Köprülü'nin Bakanlığındaki dezenfeksiyon çalışmaları, saygıdeğer bir başarıya niteliğindedir.

MHP'nin geçtiğimiz dönemde bakanlıklar düzeyinde savaş karargahı olarak üstlendiği Ticaret Bakanlığındaki faşistlerin köklerinin kazınması yolundaki ilk adımlar kamuoyunda da olumlu karşılanmıştır.

GÜNER İŞE HANGİ GÖREVE BAŞLADI?

Ticaret Bakanlığı'nın sadece merkez örgütüne son üç ay içinde 249 faşist militan alındığı, ayrıca MC'nin düşeceği laşınca 22 faşist militanın da apar topar yurt dışındaki görevlere atandıkları açığa çıkmıştır.

Ortaya çıkan durum, yeni bir durum değildir. MHP'li Ticaret Bakanı Ağah Oktay Güner'in bir zamanlar korktuğu başa gelmiştir! Oktay'ın bazı güvendiği kulakları fısladığı olay şöyleydi:

İkinci MC göreve başlar başlamaz Alpaslan Türkeş direkt telefon emriyle Ağah Oktay Güner'den MHP militanlarının kordoları derhal yerleştirilmesini istenmiştir. Oktay, kendisinden istihdam edilmesi istenen militanların uzmanlık bakımından ileride işlerin yürütülmesi bakımından sınırcılar doğurabileceğini hatırlatmışsa da Türkeş dinlemedi. Ağah Oktay'a göre, Ticaret Bakanlığına yerleştirilecek militanlar daha "usturuplu" bir biçimde yerleştirilecekti!..

MHP'İN BUGÜNDEN BELLİ OLAN GÖREVLERİ...

Nitekim geçtiğimiz hafta içinde "müdürlük" kadrosuyla işe hademe alındığına ilişkin olgular da ortaya çıkartılmıştır.

MHP Millet Meclisi Grubunun altıncelice, Ticaret Bakanı Teoman Köprülü'nün hakkındaki Meclis soruşturması açılması ile ilgili soruşturma önerisi hazırlamasının nedeni budur...

Önergenin ilk bölümünde, bakanlık girişindeki iki ergenekon tablosunun kaldırıldığından da yakınılmaktadır. MHP'lilere göre o tablolar "1934 yılında bu bakanlığın girişine Aziz Atatürk'ün emri ile konulmuş"tu!..

MC şemsiyesi altında devlet olanakları ve araçlarıyla silahlı faşist harekete kitle tabanlı yaratmaya çalışan MHP'nin panik nedeni, yapaı güçlerinin düştüğü ve düşeceği aczden ileri gelmektedir...

Büyük sennayenin beslemesi MHP'nin önumümüzdeki dönemde yüklenecği misyon bugünden bellidir. MHP, büyük sermayenin vaciüyle saldırı altında tutacağı boş alanda "sol" slogan sahteçlikle iş yapmaya çalışacaktır. Bu bir anlamda savaşta, hava saldırılarıyla karadana savaş hareketine benzemektedir. MHP, büyük sermayenin politik, ideolojik bombardıman altında tutacağı alanlarda faşist harekati yürütmeye çabalayacaktır.

MSP'Yİ BEKLEYEN DÖNEMEÇ

Sözü edilen, "bankaların ve sigortalaların" MHP ağızyla "devletleştirilmekten" korkuları, endişeleri yoktur. MHP önerileri ampul ışığına tutulduğunda okunan imza bizzatları bankerlerin, sanayicilerin büyük tüccarların imzalarıdır...

Yeni hükümet programına karşı MHP'nin yükselttiği sesin sahte frekansını, "teknelci sermaye, holdingler, toprak ağaları, vurguncular, tefeciler, işçiler, karaborsacılar" bol bol sistemledir!..

MHP'nin yeni dönemde oynamak istediği roller, CHP'li bir bakanı yanıltacak ölçüde varmayacaktır herhalde! Zira, MHP bu önerileri yaptıkça CHP'nin çok bilmiş genç ideologlarına "yumuşama" olarak değerdendirilmektedir...

MC'nin büyük ortağı AP'ye gelince. Demirel'in en zayıf dönemi yaşadığı bu günlerde AP kelimenin tam anlamıyla boks deyimiyile "kroko" durmaktadır. AP bitkindir. MC'nin, ikinci ortakları MSP yüzünden köktüğünü söylemekten öte henüz kendilerine gelmiş değildir.

Başkent siyasal gözlemlerine göre, yeni hükümetin önumümüzdeki altı ayı atlatması halinde AP'den parça parça koptular olursa buna şaşmamak gerekecektir. Demirel'in geçtiğimiz hafta diğer suçlu ortaklarını toplayıp fotoğraf makinelerini önüne çıkması, grubuna karşı psikolojik bir tablo göstermesi endişesinden öte anlam ifade etmemektedir. AP'iler, "ha hügün, ha yarın biz de iyi

Bu ne biçim demokrat?

Döverek adam öldürmekten sanık polisleri savunan Erem, «Suçsuz insanı cezalandırmak da işkencedir» dedi

İZMİR. (Cumhuriyet Ege Bürozu) Ege'de polis baskınında öldürdükleri kişiyi döverek sanık 4 polisin savunmasını yapan Türkiye Barolar Birliği Başkanı Faruk Erem...

YÜRÜYÜŞ'ün 22 Kasım tarihli 137. sayısında "Floş Kaçakçılığı Olayı" başlıklı bir haber yer aldı. Haberde, Bursa'nın tanınmış işadamlarının isimlerinin karıştırılarak ve bir bölümünün tevkifi ile sonuçlanan bir kaçakçılık olayına değiniliyordu. Haberin sonunda şu cümleler yer alıyordu:

"Son olarak, kaçakçılık olayının bir başka ilginç yanı daha vardır. 9 Aralık'ta mahkeme önüne çıkacak olan kaçakçılık sanıklarından Mehmet Arda'nın avukatı, Türkiye Barolar Birliği Başkanı Faruk Erem'dir."

Son günlerde ilerici basında "ilerici" demecileri ile bol bol boy gösteren Türkiye Barolar Birliği Başkanı Faruk Erem'in Bursa ve "ilginç" sanıklarla olan ilişkileri bundan ibaret değil. Erem bir başka dava daha almış durumda.

30 Haziran 1976 günü, Bursa'da bir işçi öldürüldü. Bursa'da ilerici sendikaların hareketinin yerleşip, muhalefetesinden paniğe kapılan gerici-faşist çevreler Tofaş'ta bir işçiyi, Muharrem Çetinbaşı öldürdüler. Sanık yakalandı. Bu sanık, Bakı Yeşiloğlu idi.

Bakı Yeşiloğlu'nun duruşması süniyor. Oturumlardan birinde mahkemenin aldığı kararlardan biri ayın şöyle: "Sanık Bakı Yeşiloğlu'nun yeni müdafisi Avukat Faruk Erem adına davetiye çıkartılmasına..."

Evet, "demokratik güç" Faruk Erem, sonunda Muharrem Çetinbaşı'nın katilinden sanık Bakı Yeşiloğlu'nun savunmasını da üstlenmişti. Faruk Erem'in floş kaçakçılığı ile ilgili davadan 4 milyon lira aldığı söyleniyor. Ancak, Bakı Yeşiloğlu'nun davası ile ilgili olarak kaç para aldığı konusunda henüz bir bilgi yok. Bilinen, İstanbul Barosu'nun bu nedenle Faruk Erem'e bir kinama telgrafı çektiği.

Şimdi "ilerici" Erem 20 Ocak günü duruşmada Yeşiloğlu'nu savunacak ve belki de oradan da İzmir'e geçecek. Çünkü diğer bir söylenti de Erem'in İzmir'de faşistlerle ilgili bir davasının savunmasını üstlendiği yolunda.

Bunları niçin basında yer almıyor? Nedeni çok açık. Erem yolunu bulmuş. Sağcı gazeteler yazmıyor, çünkü Erem davalarna bakıyor. İlerici gazeteler de yazmıyor, çünkü şu ya da bu hükümeti destekleyen "ilerici" güçler arasında Erem'in ismine gerek var. Böylece Erem sağdan soldan dünyayı buluyor. Erem'i yakından tanıyanların onun "dünyalık" yöntemlerine hiç şaşmıyorlar.

transferler yapıp, hükümet olacağı' umuduyla yaşıtlamak istenmektedir. Yapılan yorum budur.

Ancak nereden bakılırsa bakılırsa, 1978'in sonunda yapılacak AP büyük kurultayına kadarki dönem, önemli iç politik gelişmelere sahnedir. Demirel'in geleceğini şu veya bu yönde çözmesi, AP'deki

gelişmeler kadar, hükümetin geleceği ve bileşimini de etkileyecek önemlerde görmektedir.

Düşük MC'nin iki numaralı ortağı cephesinde ise değişen bir atmosfer yaşanmaktadır. MSP, zaten içinde bulunduğu erime sürecinin ciddi dönemlerine yaklaşmaktadır... an-

Nereye kadar?..

FAŞİST KADROLAR TÜM ÖĞRENİM KURUMLARINDAN AYIKLANMALIDIR

"Türkiye'de faşist terör ve baskı son on-onbeş yıl içinde Yüksek Öğrenim Kurumları içinde alabildiğine yükselmiş, başka bir deyişle faşist hareket Yüksek Öğrenim Kurumlarını kendine ilk eylem alanlarından biri olarak seçmiştir. Başta öğrenciler olmak üzere Yüksek Öğrenim Sisteminin tüm elemanları sözü edilen zaman boyutu içinde kanlı bir teröre hedef tutulmuştur. Bu olgu bir rastlantı değildir, çünkü Yüksek Öğrenim Kurumları özellikle son on beş yıl içinde toplumsal zıtlaşan ideolojilerin keskin biçimde çatıştığı yapılar haline dönüşmüştür."

12 MART ÖNCESİ

"Gençliğin aydın karakterinden ötürü düzene karşı oluşan tepkisi 12 Mart öncesi dönemde yüksek öğrenim gençliğinin çeşitli sorunlarının çözümüne yönelik eylemlerle somutlanmış, giderek köhnelenmiş sistemi hedef almış, böylece olumlu yönde bir değişlilik ortaya çıkmıştır."

Yüksek öğrenim sisteminin olumlu yönde değişimi demek olan demokratikleşme ve gerçekten bilim yapma olguları ise toplumsal yaşamı belirleyen temel değişkenlere bağlı olduğundan bir kurum için yapılan mücadele giderek daha demokratik ve bağımsız bir toplum için mücadeleye halini almaya başlamıştır. Bu oluşumun çok kısa sürecek bir süre içinde yüksek öğrenim sisteminde çok olumlu gelişmelere yol açtığı açıkça ortaya çıkmıştır."

Aralarında, Halkevleri, TOB-DER, TÜM-DER, TMMOB ve TÜTED'in de bulunduğu 29 demokratik kuruluş, faşist saldırıları ve üniversite - yüksek okulların kapatılması sorunlarına ilişkin ortak görüşlerini saptayarak bir rapor halinde kamuoyuna açıklamışlardır. 11 Ocak günü Ankara'da yapılan bir toplantıda Halkevleri Genel Başkanı Ahmet Yıkılmaz tarafından okunan bu raporu özetleyerek okurlarımıza sunuyoruz:

"İşte yüksek öğrenim kurumlarında ki bu olumlu gelişme ve gelişmenin toplumdaki sınıf çatışmasından kaynaklanması egemen çevreleri rahatsız etmiş; sistem içinde oluşan özgürlük ortamını yasal olarak yok etmek gücünden yoksun olduğu için kendine temel araç olarak faşist baskı ve terörü seçmiştir. Resmi güçlerinin de desteğinde cinayet ve saldırı örgütleri oluşturularak yüksek öğrenim kurumlarındaki gelişme durdurulmaya, sindirilmeye çalışılmıştır. Bu yoldaki hareketin oluşumunda resmî güçlerin desteğinin rolünü çok açık bir biçimde ortaya koyan örnek 1963-1968 arasında büyük etkinlik gösteren "mücadele birliğinin" yükselişi ve batışıdır. Yüksek öğrenim kurumlarındaki demokrat ve ilerici harekete karşı dinsel ideolojik temelinde örgütlendirilen mücadele birlikleri çok kısa zamanda büyük bir gelişme göstermiş, hemen her ilde ve ilçede bir şube açılmıştır. Bu örgütün eylemleri ve terörü hâliâ hatırlarda Toplu namaz kulp oradan öğrencilerin üzerine silahlı saldırıda bulunmak ve ci-

iktidarının yolunu okullardan geçtirmesinin nedenini şöylece açıklayabiliriz. 12 Mart ve onu izleyen MC döneminde, devlet kurumlarının belli boyutlarda faşistleştirilmelerinin sonucu, eğitim kurumlarında, faşist örgütlenmeye geniş olanaklar sağlandı. Bir yandan, özertliği kaldırılan, üniversite ve yüksek okullar, bir kısım güvenlik kuvvetleri desteği ile bir avuç faşiste işgal ettirilirken, çeşitli öğrenci yurtları faşist işgal altındaki bir kurum olan kredi yurtları kurumunun tertiplenmesi ya kapatıldı ya da faşistlerin işgaline bırakıldı. Aynı dönemde, ilerici öğrencilerin burs ve krediler kesildi. Faşistler, yüksek öğrenim gençliği içinde, bu örgütlenmeyi yurtdışlarına, şunoktalar da göz önünde tuttular: 1) Dev-

nyönetir işlemler, İstanbul'da "banka pazar" ya da özet olarak 1969lara kadar tüm saldırılar bu kesime düzenlenmiştir."

12 MART'IN SALDIRISI

"Resmî güçlerin de desteği ile mevzileri ele geçirip örgütlenen faşistler 12 Mart döneminde faşist baskı ve terör şartlarında daha bir palazlandılar. Örgütlenme ve yayılma çalışmalarını ülke çapında yaygınlaştırdı merkezleştirmeleri de bu döneme rastlar. Ülkü Ocakları bu koşullarda önce Sivrihisar kurulmuş daha sonra genel merkez olarak 1973'de Ankara'ya taşınmıştır. Yine aynı dönemde faşist örgütlenme Ülkü-Tek, Ülküm, Ülkü-Bir gibi örgütlerin oluşturulmasıyla teknik eleman, öğretmen ve memur kesimlerinin içerisinde de yaygınlaştırılmaya başlanmıştır. Burada şu noktayı önemle vurgulamak gerekir: Faşistler 12 Mart dönemi ve öncesinde hatta günümüze örgütlenme çabalarında gençlik kesimine özel bir önem veriyorlar."

"Faşizm gençlik içindeki örgütlenmeye, çeşitli nedenlerden ötürü, önem verirken, yüksek öğrenim gençliğine farklı konumundan ötürü de, daha çok önem vermektedir. Bir sivil faşistin, sözü ile somutlayalım: "İktidara giden yol okullardan ve devlet kadrolarının ele geçilmesinden geçer." Faşistlerin

let kurumlarının denetimli ve faşistleştirilmesi için gerekli olan nitelikli yönetici kadroların oluşturulması ve bu olanaklarla, devlet kurumlarının (faşistleştirilerek kontrol altına alınması, 2) Faşist örgütlenmeyi ilgili meslek örgütleri aracılığı ile ülke çapında, özellikle kural kesime yaymak, 3) Çarpık anlayışın rekabetsiz olarak, faşist ideoloji ile donatılmış, teknik kadroların yetiştirilmesi."

FAŞİST POLİTİKANIN ÖZÜ

"Bu üç ana noktada, özertedilimsiz konu, faşizmin devlet kurumlarını faşistleştirmek ve denetim altına almak, ülke çapında yaygınlaştırarak kitle tabanlı yapılabilmek için, yüksek öğrenim gençliği içinde yürütüldüğü politikanın esasını oluşturur. amaçla, faşistler yüksek öğrenim kurumlarındaki örgütlenmelerinde, öncelik kural kesime doğrudan bağlantısı olan ve eğitim olgusunun temel işlevini üstlenen Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olmaları da faşistleştirme süreci, kolaylıklar sağlayan eğitim enstitüsü öğretmen okulları ve teknik okulları, ilk hedef olarak seçmişlerdir. Bu okulların faşistleştirilmesinde izlenen yöntem özetlersek; "Bu okullar Milli Eğitim Bakanlığının bağlı oldukları için, öncelikle Bakanlık bunların tüm öğretmen, eğitimci kadrolar

Yeni etkileme yöntemi:

Dostlar alışverişte görsün

Türkiye'de birçok kurum ve davranışın yozlaştırıldığı bir gerçek. Son zamanlarda bunun örnekleri daha ak görülmeye başlandı. Çünkü, yeni hükümet kuruluyor.

Benzer bir örneğe daha önce değindik. Adam, CHP milletvekili. Bekli de kimselerine göre "sol sosyal demokrat." Ama adam, kendi partisinde, kendi grubunda beğenmediği CHP Genel Merkez yöneticilerine karşı hiç bir şey yapmıyor. En küçük bir tepkide bile bulunmuyor. Ama sıra basına, gazete ciere demec verip söz söylemeye geldiğinde mangalda kül kalmıyor. Böylelerinden biri geçmişlerde AP'den kopan bağnazların o günkü CHP yöneticilerinden "daha iyi" olduğunu söylemiş. Genel Merkez'e bu ölçüde tepki duyan birinin, miçin Genel Merkez'e karşı en küçük bir girişimde bulunmadığı sorusuna kımace cevap bulamadı.

Bir başka örnek. Kenan Akman, CHP milletvekili. Aynı zamanda DISK'in yöneticilerinden. Akman, 5 Haziran'dan sonra, hükümet programının içeriği konusunda grubunda ve partisinde en küçük bir çaba harcamadı. Ama DISK içinde demec vermeye geldiğinde mangalda kül bırakmadı. "Hükümet programı şöyle olmalıdır, böyle olmalıdır, şunu kaldırmalıdır, bunu koymalıdır" gibisinden.

CHP'nin yeni hükümet programı hazırlanırken, sendikacılardan ve yetkililerinden hiç bir ses çıkmadı. Sonra programın yazılıp mecliste okunduğu 12 Ocak günü "işçi sınıfının gazetesini" DISK yöneticilerinin "hükümetten ne belediklerini" çarpış çarpış verdi. Herhalde böyle bir "zamanlama" program üzerinde daha etkili olabilir!

Yukarıdan masiple edilemlerin elinde, denetim, etkileme, talep gibi kurumlar böylesine yozlaştırılıyor. İş sonuçta "dostlar alışverişte görsün" e dönüşüyor.

nu değıltirdi. Sonra da, faşist öğretmen ve yöneticileri atadı. Bu konudaki Danıştay kararları da, dönemin Milli Eğitim Bakanlığına uygulanmadı. Sonra, yer yer yönetim-polis işbirliği ile, bu okullara faşistler yerleştirildi. Özellikle yatılı durumu olan öğretmen okullarında bu yöntem geniş çapta uygulandı. Sonra da üniversiteler arası seçme sınavı ile öğrenci alımı gerekirken, sözlü sınavlarla, öğrenci alınmaya başlandı. Sözlü sınavlar faşist yöneticiler ve öğretmen kadrolarına yapıldı. Sınavlarda Türkiye'nin doğum tarihi gibi seçme soruları soruldu. Ayrıca, Ulku Ocakları, MHP üyeliği sınavda başarı için yeter koşullarıydı. Bunlar kamuoyuna bilinmektedir. Bu tür yöntemlerle 32 öğretmen okullarına ve eğitim enstitüsüne ilk yıl içinde, büyük çoğunluğu faşist olan ellibeş yakın öğretmen adayları yerleştirildi. Bu konuda, geçen yıl ve bu yıl, demokratik kamuoyunun baskısı ve uyarıları, Danıştayın iptal kararları, Milli Eğitim Bakanlığına hiçe sayıldı. Öğretmen Liseleri ve Eğitim Enstitülerinin faşistleştirilmesinde, bir yöntem de dalaşlıp cezalandırılmıyordu. Yönetim-Polis desteği ile, faşist işgal altına sokulan okullara, ilerici - demokrat - devrimci öğrencilerin girmesi engellendi."

FAŞİZMİN KAZANDIĞI MEVZİLER

"Olaylar bahane edilerek gerekçesiz olarak bir çok öğrenci, faşist yöneticilerle, okullardan atıldı. Can güvenliği kalmadığı için, okullara gidemiyen öğrenciler devamı sayılıp, kayıtları silindi, ve Milli Eğitim Bakanlığınca burs ve kredileri kesildi. Tüm bu tertip ve saldırıların yanısıra, bu konuda da verilen Danıştay kararları göstermelik olarak Milli Eğitim Bakanlığınca kabul edilmesine karşın, fiilen uygulanmadı, öğrenciler eğitimden alarak sınavlara girmek zorunda bırakıldı. Bu tertip ve saldırıların karşısına, can güvenliği olmadığı halde, okula gitmek için örgütlenen ve direnen öğrenciler, polise okula alınmadı. Bu olup bitenleri en canlı olarak, Milli Eğitim Bakanlığınca bağlı okulların yo-

ğun biçimde bulunduğu Beşevler bölgesinde gözlemleyebiliriz. Bu bölgede, Gazi Eğitim Enstitüsü Yüksek Teknik Öğretmen Okulu, Endüstri Meslek Lisesi gibi okullar düzenlenen tertipler sonucu, faşistleştirilmiş bu okullarda bugün onbin dolaylarındaki ilerici - demokrat - devrimci öğrencinin öğrenim özgürlükleri ellerinden alınmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı, son olarak bunlarla da yetinmeyecek faşistleştirilmeyen Diyarbakır ve Mardin Eğitim Enstitülerini ve Tunceli Öğretmen Lisesini kapatmıştır. Bu konudaki Danıştay kararları ve kamuoyunun tepkileri Milli Eğitim Bakanlığınca hiçe sayılmıştır. Böylece, resmi güçlerin kontrol ve desteğinde kısa sürede öğretmen liseleri, eğitim enstitüleri ve yüksek teknik okullar faşistleştirilmiş ve uygulanmak istenen politika görece başarıya ulaşmıştır."

DEVLET KURUMLARININ FAŞİSTLEŞTİRİLMESİ

"Faşistler, yüksek öğrenim gençliği içinde ikinci olarak devlet kurumlarının faşistleştirilmesini ve çarpık sanayiye gereksinimli olan nitelikli teknik eleman yetiştiren teknik okullardaki örgütlenme ve saldırılara önem vermişlerdir. Bu noktada da ilk hedefleri özerklikli olmayan, eskiden yüksek özel okul statüsüne sonrada, devletleştirilerek akademi haline getirilen mühendislik okulları olmuştur. Bu okulların akademisyenleri ve yüksek okul olarak, Milli Eğitim Bakanlığınca bağlı okullardan ayrırt edici özelliği olan fakat akademi yönetiminin demokratik olmayan yöntemlerle seçilmesi, faşistleştirilmesi açısından üniversitelere kıyasla daha elverişli bir konum yaratmaktadır. Üstelik bu okullar üniversitelere kıyasla çarpık sanayi ve devlet kurumlarının gerektirdiği teknik elemanlar oldukça bolca mezun etmektedirler.

"Bu konularından ötürü faşistlerin örgütlenme ve saldırılarının ikinci hedefini bu okullar oluşturmuştur. Anti-demokratik yöntemlerle yer yer akademisyenler faşistleştirilmiş sonradan

resmî güçlerin desteğinde bu okullara yönelik faşist işgal ve saldırı eylemleri yoğunlaştırılmıştır. Faşist saldırılar sonucu ölen öğrencilerin büyük bir kısmının bu okulların öğrencisi olması bu uygulamanın açık kanıtıdır. Örneğin, İst. DMMA'ya bağlı Yıldız MMYO ve Galatasaray MYO bu tertip ve saldırılarla 10' lara kadar öğrencisini yitirmiştir. Yine ADMMA'ya bağlı Yüksekliye diye bilinen MMYO da aynı saldırılar sonucu 11 yurtsever öğrenci öldürülmüş ve okul belli boyutlarda faşistlerce işgal edilmiştir. Bir kısım güvenlik kuvvetlerinin desteğinde faşist tertip ve saldırıların yoğunluğuna rağmen bu okulların Milli Eğitim Bakanlığınca bağlı okullara azarın azarında nisbi de olsa yönetim serbestliğinin bulunması ve anti-faşist potansiyelinin yoğunluğu bu okullardaki faşist tertip ve saldırıları, yer yer başarısız kılmiştir. Ve bugün bu okullarda faşistler, eğitim enstitüleri ve öğretmen liselerindeki gibi bir kitle tabanı yaratmış bir kısım polisin desteği ile ancak, sınırlı bir etkinlik sağlayabilmişlerdir."

ÜNİVERSİTELERİN KAPATILMASI

"Üzerinde önemle durduğumuz bir konu da, üniversitelerin kapatılması sorunudur.

"Bir yandan faşistler egemen olmadıkları ve denetimi yitirmekte oldukları okulları kapatmaya çalışmaktadır. Buna Yüksekliye, Hacettepe Üniversitesi, ODTÜ, SBF, İTÜ ve bir çok başka okullar örnek olarak gösterilebilir. Yani kamacası, faşistler kendilerinin etkin olmasından okulların saldırılara kapatmaya çalışırken öbür yandan da, faşistlerin kesin denetim kurdukları okulları özellikle Milli Eğitim Bakanlığınca bağlı okullar, kimi başka yüksek okul, ilerici, devrimci öğrencilerin can güvenliği kalmayıp, okula gidemelerine karşın, kapatılmamaktadır. Gazi Eğitim Enstitüsü, Yüksek Teknik Öğretmen Okulu; gibi okullar buna örneklerdir.

"Bizce, yanlış olan bir nokta da yönetimi ya da senatosu demokrat olarak bilinen bir çok okul ve üniversitenin, olaylar nedeniyle, can güvenliğinin kalmadığı gerekçesiyle, kapatılmalarıdır. Zaten faşist saldırıların amacı da bu okulları kapatmaktır. Kaldı ki olayların önlenmesi çaresi okulları kapatmak değildir. Çünkü okullar kapansa da her yerde faşist saldırılar sürmektedir. Prof. Sanalın evinde kursunlanması, en çarpıcı örneğidir. Bu bakımdan, faşist saldırıların amacına uygun olarak okulların kapatılması çözüm olmaz. Olayların ve tertiplerin kaynakları bellidir. Saldırı ve tertipler faşistlerce düzenlenmektedir. Bu durum karşısında "tarafsızlık" demokrat olmayı yadsamaktır, okulları kapatmak ise, istemeyerek de olsa, faşistlerin ekmeğine yağ sürmektir."

ÖNERİ VE TALEPLERİMİZ

"1. Faşist işgal altındaki tüm eğitim kurumları faşist işgalden kurtarılmalı, bugüne değin mağdur edilmiş ilerici devrimci öğrencilerin hakları geri vdmeldir, kayıpları giderilmelidir.

"2. Öğrencilik hakları ile ilgili konularda verilmis ve özellikle Eğitim Enstitüleri ve Öğretmen Liseleri ile ilgili Danıştay kararları gün geçirilmeden uygulanmalıdır.

"3. Kredi ve Yurtlar Kurumu faşistlerden temizlenmeli, kredi ve bursların kesilen öğrencilerin hakları geri vdelmelidir. Kredi ve bursların günümüze koşullarına göre düzenlenmelidir.

"4. Faşist saldırıların kalası durumundaki yurtlar (örneğin Ankara Atatürk Sitesi Öğ.Yurdu, Yıldırım Beyazıt Yurdu, Emek Nene Hatun Yurdu, İstanbul Atatürk Öğr. Sitesi, Edirnekapı Öğr. Yurdu, İ.U. Orman Fakültesi Öğr. Yurdu) işgalden kurtulmalı, kapalı tutulan yurtlar (örneğin, İstanbul SSK Öğr. Yurdu, İTÜ Öğr. Yurdu, Ankara Cebed Yurdu, İzmir İnciraltı Yurdu) tüm öğrencilerin hizmetine açılmalıdır.

"5. Faşist tertip ve saldırıların karşısına da okullar kapatılmamalı kapalı bulunan okullar derhal örgütle açılmalıdır.

"6. Faşist katli ve keşmececilere hesap sorulmalıdır.

"7. Eğitim kitapları gerici ve faşist ideolojilerden temizlenmeli, bilimsel bir içerikle kavuşturulmalıdır.

"8. Yüksek öğrenim kurumlarındaki her kesim kendi örgütlerini en güçlü biçimde örgütlenip, diğer kesimlerle ortak dayanışmaya geçmeli ve yüksek öğrenim kurumlarına karşı girilen her türlü saldırı ve uygulamalara karşı anında müdahale ederek etkin bir tavır takınmalıdır.

"9. Yüksek öğrenim kurumlarında çalışanlar ve öğrenciler örgütleri aracılığıyla yönetime katılmalıdır.

"10. Kolluk kuvvetleri tüm öğrenim kurumlarından çekilmelidir.

"11. Faşist kadrolar tüm öğrenim kurumlarından ayıklanmalıdır.

"12. Öğrenci derneklerini faşist örgütlenmenin aracı olmaksızın kırtarmak için dernekler yasasında gerekli değişiklikler yapılarak, öğrencilerin örgütlenmesine özgürlüğü sağlanmalıdır.

"13. Vasilikler üniversite yönetimleri ve liglilerden herhangi birinden de gelebilecek öğrenim özgürlüğünü kısıtlayan girişim ve uygulamalara karşı konu yargı organlarının denetimine götürülmeli, etkin adli müdahalelere sağlanmalıdır.

"14. Tüm yüksek öğrenim kurumları bilimsel, İdari ve mali özerkliğe kavuşturulmalıdır.

Tüm bu öngörülen istemlerin hayata geçirilmesi demokratik yüksek öğrenim mücadelesine ileri mevziler kazandıracaktır."

Kontrgerilla mı, komandolar mı?

Bombaların yapım tekniği ve kalitesi ile birlikte kontrgerilla sözü yeniden yaygınlaşmaya başladı. CHP milletvekili Süleyman Genç'in evine atılan bombanın kontrgerilla işi olduğu üzerinde herkes birleşiyor.

Ancak burada üzerinde durulması gereken iki nokta ortaya çıkıyor. Birincisi şu: Kontrgerilla hiçbir hükümet tarafından hiçbir şekilde üzerine varılmayan bir kurum mudur? Şu anda CHP işbaşındadır. "Ne yapalım bunun adı kontrgerilla, bizim de gücümüz yetmez" mi denecektir?

Böyle şey olmaz. Ne olursa, kim olursa olsun gerici saldırıların odağı olan kurumların ve kişilerin üzerine gidilmelidir. Hiçbir yasadaki yer olmayan kontrgerilla, kimsenin dokunamadığı bir tabu olmaksızın çıkarılmalıdır.

İkinci nokta ise kontrgerilla'nın bir bakıma Türkiye'nin ve toponimlerini aklama aracı olarak kullanılması tehlikesidir. "Yoksul Türkiye'nin ve komandolarının hiç kabahati yok da her işi kontrgerilla mı yapıyor?" düşüncesi yerleşmemelidir. Türkiye'nin ve MHP'nin bu şekilde açıklanması, ilerisi için düşünülen bazı "koalisyon" politik hesaplarla uygun düşebilir. Ancak bu yolda girişilecek çabalar, faşizmi aklamaktan öte bir işe yaramayacaktır.

Ecevit, ortak grupta yaptığı konuşmada şunları da söylemiştir: "Bu konuda eğer geçmişin yaralarını tedavi edip kapatarak yeni bir dönemi başlatmamız şiddet eylemlerinin sorumlularına kolaylaştırılmazsa, geçmişini iyice görmek zorunda kalırız". Gerçek demokrat davranış ne kontrgerilla'nın üzerine yürümemek, ne de "barış" adına ve diğer gerekçelerle katilleri başboş ve dokunulmaz bırakmaktır. Tam tersine bunların üzerine yürüyebilmektir. Aksi takdirde kimse kimse dən şikayete hakkı kalmaz.

Yeni programın düşündürdükleri:

HASSAS DENGE PROGRAMI

YENİ HÜKÜMETİN PROGRAMI DA TAM ANLAMıyla BİR HASSAS DENGE PROGRAMI NİTELİĞİNİ TAŞIYOR. HASSAS DENGE, BİRKAÇ AÇIDAN SÖZ KONUSU: BİRİNCİSİ PROGRAMIN "LAFZI" İLE İLGİLİ. TERİM SEÇİMİNDE, CÜMLE KURULUŞUNDA, BUGÜNKÜ HÜKÜMETİ OLUŞTURAN DENGE BÜTÜN AÇIKLIĞI İLE GÖRÜLÜYOR. ÖYLE KI PROGRAMI OKURKEN "FEY ZİOĞLU BURADA DAYATMIŞTIR". "MATARACI BURADA İŞİN İÇİNE GİRMİŞTİR" VB. ŞEKLİNDE, OLUP BİTENLERİ GÖZLER ÖNÜNDE CANLANDIRMAK MÜMKÜN.

Başlıktan da ortaya çıkıyor. Türkiye Cumhuriyetinde son dokuz ay içinde üç hükümet kuruldu. Üç hükümet programı okundu. Her hükümetin ve her programın ayırdedici bazı nitelikleri var. YURÜYÜŞ'ün 144. sayısında yeni hükümet "hassas denge hükümeti" olarak nitelendirildi. Birkaç açıdan. Aynı nitelik, hükümet programına da yansıyor. 12 Ocak günü Meclis ve Senato'da Başbakan Ecevit tarafından okunan hükümet programı birkaç açıdan tam bir hassas denge programı niteliğini taşıyor.

Kimin, neyin arasında denge? Türkiye halkının dayatan sorunları, talepleri ve özemleri ile büyük burjuvazinin sorunları, talepleri ve özemleri arasında bir denge. Türkiye halkından aldıkları desteği en azından azar azar harcamayı düşünenlerle, belirli bir misyon adına, burjuvazi adına, gerici güçler adına doğrudan yola çıkanlar arasında bir denge. Program "lafzi ve ruhu" ile bu dengeyi çeşitli düzeylerde yansıtıyor.

12 MART HAVASI

Programın girişi başlıbaşına bir gösterge. Bu giriş okuyunca, olağan değil, bir bakıma "özel misyonlu" bir hükümetle karşılaşıya olunduğu anlaşılıyor. Aynen şöyle:

"Ölkemizin son zamanlarda sürüklendiği ortamda Atatürk'ün emaneti olan Türkiye Cumhuriyeti'ni hür ve demokratik rejimi veya Cumhuriyetin temel nite-

liklerini yıkıp yok etmeyi amaçlayan, totaliter baskı ve terör rejimini kurmaya yönelen ve yurttaşların özgürlük ve hürur içerisinde korkusuz yaşama haklarını, can güvenliğini, kanun hakimiyetini ortadan kaldırmaya çalışan, her çeşit anayasa dışı faaliyetlere

SÖZ EDİLEBİLECEK İKİNCİ DENGE İSE DAHA TEMEL, DAHA CİDDİ BİR DENGE, BİR YANDA, SOSYALİST HAREKETİN YILLARDIR SÖYLEDİKLERİ, TÜRKİYE'NİN KALICI SORUNLARININ YILLARDIR DAYATTIĞI GEREKSİNİMLER NİHAyet BİR HÜKÜMET PROGRAMINDA "LAFZA" YANSIYOR. DENGENİN BİR YANI BURASI. AMA ÖTEKİ YANDA BİR BAŞKA DENGE VAR. O DA DAYATAN BU SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDE GERÇEKÇİ YOLLARIN SONUNA KADAR ZORLANMASINI ÖNLEYEN DENGE. BOYLECE BİR YANDAN "İLERİ" SAYILABİLECEK ÖNLEMLER, ÖTE YANDAN DA BUNLARIN KAÇAMAĞINI OLUŞTURACAK KANALLAR "HASSAS BİR DENGE" İÇİNDE PROGRAMDA YER ALIYOR.

karşı demokrasiyi ve Cumhuriyeti korumak ve savunmak tüm ulusumuzun ve onun temsilcisi olan parlamentomuzun başlıca görevi haline gelmiştir."

"Özel misyon" burada açık seçik ifade edilmiş. Hem de en başta. Bu özel misyonun formüle edilmesinde, belirli dengelere de dikkat edildiği anlaşılıyor. Örneğin alıntı yapılan bölümde yer alan "veya" ve "her çeşit" sözcüklerinin "her iki uca da karşı olduğunu" belirtmesi açısından özellikle dayatıldığı ya da benimsendiği su götürmüyor. Böylece hükümet programı, daha girişi ile, "özel misyonu"nu açık seçik ortaya koyuyor.

Türkiye'de demokratik güçler özel misyonlu hükümetleri daha önce de gördü. Onun için, bugün tehlikelere ve eğilimlere karşı her zamankinden daha uyanık.

DAYATAN SORUNLARDA DENGE

Program tümüyle incelendiğinde, ilginç olan bir başka nokta daha göze çarpıyor. Programda zaman zaman olumlu, ilerici, halktan yana sayılabilecek talep ve özemlere, vurgulamalara da rastlanıyor. Madencilikteki kamu işletmeciliğinden "emperyalizme mücadele" kadar, programda böyle ifadeler bulmak mümkün ve bunların tek tek somut bazı örnekleri üzerinde daha sonra da durulacak.

Ancak burada öncelikle belirtmesi gereken şu: Program bu konularda aynı zamanda "dramatik" bir denge de içeriyor. Dramatik yan şurada: Türkiye'de yıllar yılı sosyalistlerin vurguladığı, dile getirdiği talep ve önlemler, Türkiye kapitalizminin çözümsüzlüğünü simgeleyen itiraf, nihayet bir hükümet programında da az çok yer alıyor. Ama bunların kesinlikle çözümlenecek olan, çözmesi mümkün olmayan bir hükümetin programında. Dramatik yan, bu çelişki kaynaklanıyor: Türkiye, sorunlarını dayatıyor. Bu sorunları kimse göz ardı edemiyor. Ama işbaşına gelenler, sınıfsal olarak bunları çözecek güçten yoksun. Sonuçta yalnız bunların sözünü ediyor. Kitlelerden bütünü ile kopmamak için sözünü etmek zorunda. Ama çözmek konumunda değil.

Yalnızca yeni hükümetin değil, sosyalist alması dışında bütün iktidar biçimlerinin dramatik gelişimi bu olacak. Hassas dengeleri, bu olacak. Programlarında hep "sorun"lardan bahsedecekler, ama çözemeycekler.

"ÖZGÜRLÜKÇÜ DEMOKRASİNİN EN İLERİ ANLAMI"

Hükümet programının 36. sayısında şöyle bir ifade yer alıyor: "Özgürlükçü demokrasiyi en ileri

DENGENİN SAĞA DOĞRU BOZULMASINI DUNDURACAK TEK UNSUR, DEMOKRATİK GÜÇLERİN ETKİN, KARARLI DENETİMİ VE MUHALEFETİDİR. BUNUN DIŞINDA GÖRÜNTÜDEN DENGENİN ÖZDE SÜREKLİ SAĞA DOĞRU BOZULMASINI ÖNLEYİCİ HİÇBİR GÜÇ YOK

anlamı ile benimseyen hükümetimiz..."

Bu cümleye dikkat etmek gerekiyor. Çünkü burda bir "kendini ele verme" söz konusu. Çünkü hükümet programının diğer bölümlerine bakıldığında, emekçi halkımızın demokratik taleplerine gerçek anlamda çok az yer verildiği, bunların da "kaçamak" kanallarıyla garantiye alındığı görülüyor. Bu anlamıyla, hükümet programını gerçekten demokratik bulmak mümkün değil. O halde niçin sorunun üstüne üstüne gidilip "özgürlükçü demokrasinin en ileri anlamı ile benimsendiği" söylenebiliyor? O zaman sorulması gerekmez mi: Lokavtin yasaklanmadığı, düşünce

İhtemle özgürlüğe konan sınırların korunduğu, ev hakkının belirli kesimlerden esirgendiği bir programın sahibi olan hükümet, nasıl özgürlüğü demokratik, öte yandan başka yerlerde, başka kaçamaklarla "enileri anlama ile benimsediğini" iddia edebilir.

Bir başka denge de burada ortaya çıkıyor. Bir yandan özgürlüğü ve demokrat olunduğu söylenerek, öte yandan başka yerlerde, başka kaçamaklarla bizzat programda çizilecek. Denge noktalarının biri de bu.

KİMNEREDE İŞE KARIŞTI?

Hükümet programı okunurken, program çalışmalarını adım adım yaşamak da mümkün oluyor. Kim nerede neyi dayattı? Kim buna karşı direndi? Sonunda uzlaşma noktası nasıl bulundu? Bunları az çok kesirmek mümkün.

Örneğin programın 12. sayfasında aracılıkla ilgili olarak "aracı aşamalar" diye bir deyim kullanılıyor. Aracılar, CHP'nin öteden beri açıkça karşı çıkmakta sıkınca görmediği bir kesim. Muhtemelen CHP'li komisyon üyesi "aracılara karşı girişimleri" dayattı.

Ama DP'li üyenin buna karşı çıktığını anlamak için müneccim olmaya gerek yok. Soru bir uzlaşma bulunmuş; aracılık, "bir aşama" olarak programda yer almış. Böylece ne iş ne de kebab yanmış.

Tek tek hiçbir spor dalı üzerinde özel olarak durulmamışken, programın 39. sayfasında "Ata sporumuz güreş bilimsel yöntemlere kavuşturulacaktır" deniliyor. Burada da muhtemelen güreşe meraklı DP'li

Bunlar, kesin anlamları tam anlamamamla birlikte Ecevit'in özel program istekleri olarak göze çarpar.

Anlamları tam olarak kavranamayan başka ifadeler bulmak da mümkün. 31. sayfadaki "arsa üretiminin artırılması" ve 43. sayfadaki "uzaydan yararlanma" gibi hedeflerin gerçekçiliğini bugünden anlamak pek mümkün değil.

BUYUK BURJUVAZİNIN DAMGASI

Denge ya da telifçilik programın hemen her yerinde dikkati çekiyor. Örneğin "milliyetçilik" denmesi olmayacak. Denge de olmayacak. Onun için yeni bir kavram bulunmuş: "Çağdaş milliyetçilik" (s:32) "Milli birlik" denmesi olmayacak. Ama düşünce ayrılıklarını da kabul etmek gerek. O zaman da "düşünce ayrılıkları içinde milli birlik" denmiş. Hükümet çalışmalarında itici gücün "çok materyalist" bir biçimde sergilenmesinden de sakınılmış, bu nedenle "manevi yatılığın desteği" ile çalışmaların sürdürüleceği açıklanmış. (s:36)

Ancak telifçilik ve denge, bu küçük örnekler dışında, ulaştığı başka boyutlar da var. Bunlardan en belirgin Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun sorunlarının ele alınış biçimine ilişkin.

Programın hiçbir yerinde Doğu ve Güneydoğu'nun sorunları kendi başına ve özellikle çözüm bekleyen sorunlar olarak, doğrudan doğruya burada yaşayan emekçi yığınlarla özgül sorunlar olarak ele alınmamış. Doğu'nun sorunlarına çözüm düşünceleri, istisnasız her seferinde, büyük burjuvazinin temel özelemleri ile telif edilmeye çalışarak verilmiş. Örneğin, doğu kalkınacak, ama komşu ülkelerle olan pazar ve ihracat sorunlarının çözümünden ayrı ve bağımsız olmayacak bu "kalkınma". Örneğin:

"Bölge ülkeleri ile ve teknolojiye ileri ülkelerle Türkiye arasında oluşturmaya çalışacağımız çok yönlü ekonomik işbirliği, Türkiye'nin ihmal edilmiş yöreleri arasında yer alan Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun da gelişmesine büyük hız katacaktır." (s:17)

Hükümet programının 11 ve 17. sayfalarında Doğu sorununa ilişkin bütün söyleneler, Türkiye burjuvazisinin köklü sorunları ile birlikte ele alınarak bir anlamda "sağlam kazığa" bağlanmış oluyor.

"Bir ölçünün ötesinde" ve "aşırı ölçüde" de özellikle dış ilişkiler bölümünde denge ve telifçiliğin araçları olarak kullanılıyor:

"Bu acı deney, ulusal güvenliğimizi bir ölçünün ötesinde dış olanaklara hele tek kaynağa dayandırmanın sakıncalarını ortaya koymuştur." (s: 40)

"Bu inanca Türkiye'nin savunmasını aşırı ölçüde dış desteğe ve belirli bir kaynağa bağımlılıktan..." (s:42)

Böylece program, yıllar yılı vurgulanan sakınca ve tehlikeleri bir anlamda kabulederken, diğer yandan da NATO, CENTO gibi örgütleri temelde kabul ediyor, ABD ile işbirliğine yine temelde kesinlikle karşı çıkmıyor. Bir başka denge de burada yatıyor.

OLUMLU GİRİŞİMLER SONUÇ VERECEK Mİ?

Başlarda da belirttiğimiz gibi, kitlesel bir dayatma sonucunda, hükümet programına bazı olumlu saptamaların ya da girişimlerin girebileceği görülüyor.

Yerel yönetimler bakanlığının kurulması, bazı madenlerin kamu eline işletilmesi, çevre sağlığı, toplu konut inşaatı, İşletmeler Bakanlığı, okullarda can güvenliğinin sağlanması gibi noktalar, bunların arasında yer alıyor.

Ancak bütün bunlara da ihtiyatla yaklaşmak gerekiyor. Bir kez, her hükümet programı "caktır, çektir" sözleri ile doludur. İkincisi, "caktır ve çektir"lerin kaçamakları da bugünden düşünülmüşe benzemektedir. Bunların üzerinde ayrıca durulacak. Ancak, şimdiden somut bazı öneriler vermekte yarar var.

İşletmeler Bakanlığı, KİT'lerin bir düzene sokulması açısından yararlı bir girişim olarak görülebilir. Ancak hassas dengecin bakanlarından, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Alp, kendi bakanlığına bağlı KİT'lerin İşletmeler Bakanlığınca denetlenmesine ne ölçüde yanaşacak? Bunu somut olarak görmeden bu konuda çok şey söylenemez.

Okullarda can güvenliğini sağlama yönünde önerilerin alınacağı ifadesi elbetteki olumlu. Ancak İçişleri Bakanı Özyayınlı, faşist saldırılardan yakın-

maya gelen öğrencilere "askeri disiplin" açısından yaklaşım haması nutuk atar ve "geriye dön marş marş" çekerse ne olacak?

Bunlar, kısa dönemin somut olgularını. Programın "olumlu" ifadelerinin somut geleceğini belirleyecek olan noktalar da bunlardır.

YİNE TELİFLER VE KAÇAMAKLAR

Telif ve kaçamak bileşimini, programın başka konulara ilişkin bölümlerinde de bulmak mümkün.

İşsizlik bir sorun. Ama niçin bir sorun? Milyonlarca insan işsiz ve aç kaldığı için mi? Böyle dense belki bazı çevreler "İkna olmayacak". Onun için yine başka bir formül bulunmuş işsizliğin zararları şöyle özetlenmiş: "Toplumsal barışı bozacak boyutlara ulaşan işsizlik" (s:9) Böylece Doğu sorununun büyük burjuvazinin sorunları açısından değerlendirilip göre telif edilmiş gibi, işsizlik sorununun da zülfiyanın beğeneceği bir biçimde formüle edilmesine özen gösterilmiş. İşsizlik kötü, niçin, çünkü çalışma bazarını bozar.

Bunun dışında, belki de ilk kez bir hükümet programında "enflasyonun önlenmesi" yolunda bir ifadeye rastlanmıyor. Yeni hükümet bu konudaki gerçekçiliği açısından kutlamak gerekiyor. Çünkü enflasyon konusunda, aynen "enflasyon hızının yavaşlatılmasından" söz ediliyor. (s: 10)

Programda "ileri" sayılabilecek her vaade bir de "fren" getirilmesi unutulmamış. Ya bu adımların parlamentoda gerçekleştirilemeyeceği ihtimali üzerinde programda da ihtiyatlı bir dille durulmuş, ya da "ileri" vaatlerin gerçekleştirilmesi konusunda somut değil muğlak ifadelerle yer verilmiştir.

Örneğin toprak reformu konusunda vaatler sıralanıyor. Her yerde "caktır, caktır" var. Ama toprak reformu konusundaki vaatleri şu cümle izliyor:

"Bu yasa kabul edilirse..." (s:23) Aynı şekilde, lokavt konusundaki hükümet görüşü de şöyle:

"Lokavtın kötüye kullanılmasını önleyecek çalışmalar yapıp öneriler hazırlanacaktır." (s: 26)

Burada bir kesinlik var. Çünkü cümle "caktır"la bitiyor. Ama nasıl? Çalışmalar yapılacak, öneriler hazırlanacak, bunlarda lokavtın kötüye nasıl kullanılacağı tesbit edilecek vb... vb... Uzun söze gerek var mı?

SON SÖZ

Baştan özetleyecek olursak, hükümet programı, görünüşte de olsa toplumun ilk kesimi tarafından dayatılan talepler arasında bir denge kurmaya çalışıyor. Ancak ilerici, halktan yana her dayatmanın kabulünde, bir de öneliyici ya da "fren" yerleştirmek ihmal edilmemiş. Bu "fren" zaman zaman koşulların tebtindeki telifçi tutumla, zaman zaman sorunların çözümünün, burjuvazinin sorunlarının çözümü ile "bağdaştırılmasıyla", zaman zaman da muğlak ifadelerle yavaşlatılmaya programda konulmuş. Bu yanırlar ile hükümet programı yine bir denge programı niteliğini taşıyor. Bütün frenler, bu dengecin soldan yana bozulması düşünülerek konulmuş. Bütün frenler, demokratik taleplerin hükümette de yansımaya bulma tehlikesi düşünümlere hazırlanmış. Bu durumda sağa çalışan fren bozacak bir tek unsur var: Demokratik güçlerin etkin, kararlı denetimi ve muhalefeti. Bunun dışında görüntüdeki dengecin öde sürekli sağa doğru bozulmasını önleyici hiçbir güç yok.

ya da bağımsız bir üyenin müdahalesi söz konusu olmuştur.

Ancak müdahale ve etkisi söz konusu olan, yalnız programın bütünündeki Feyzioğlu damgası ya da yukarıdaki tek tek örnekler değil. Bunların yanı sıra, Ecevit'in bizzat olması bile özellikle damgasını vurduğu program bölümleri bulmak mümkün. Örneğin:

"Hükümetimiz turizm geliştirilerek Türkiye'nin dış ilişkilerine de yeni bir boyut kazandırılacağı incindedir." (s. 19) ve:

"Yine bu ortak hizmetlerin ve altyapıların sağlanacağı kolaylıklardan yararlanarak Türk köylüsü, toprağından kopmaksızın sınılaşabilecektir; insan yaşamını maddi ve manevi yönde zenginleştirici tüm olanaklara kavuşabilecektir. Tarıma olduğu kadar sanayiye de dayalı ve doğayla dengeli yeni ve sağlıklı bir uygarlık oluşturabilecektir."

KOÇ İLE İŞBİRLİĞİNİN 50. YILI NEDENİYLE TÜRKİYE'YE GELEN FORD'UN GEZİSİYLE AYNI ZAMANDA TUTULMASINA ÖZEN GÖSTERİLEN BİR TOPLANTIDA BİR BAŞKA OTOMOTİV SANAYİCİSİ, OYAK YÖNETİM KURULU BAŞKANI YA-VAZALP YENİ HÜKÜMETTEN TALEPLERİNİ SIRALADI. SIRA- LANAN TALEPLERİN CİDDİYE ALINABİLECEĞİ DÜŞÜNÜ- LMEZ. KUÇUK BİR BÖLÜMÜ BİLE KABUL EDİLECEK OLSA YÖ- NETİM OTOMOTİVCİLERE BIRAKIP ÇEKİP GİTMEK GEREKE- CEK.

İşbirlikçilikte 50.yıl

Geçen yıl bu günlerde iş hayatına atışının 50. yılını kutlayan kendine "işadami" denmesini yeğlediğini, çünkü işadamlığın çok yönlü bulunduğuna belirten Vehbi Koç için, bir başka 50. yıldın da başka ad bulundu: Ford Bayı. 50 yıllık işbirliklerini birlikte kutlamak için Amerika'dan davet ettikleri Ford'un, verilen bir yemekte Koç hakkında söyledikleri özetle şöyle: "Şaym Vehbi Koç işadami olduğuna kadar Ford bayii olarak da başarı kazanmıştı..."

Mr. Ford, böylece Türkiye'nin en büyük işbirlikçilerinin yaşamını yakından izlediğini ve kendi hakkındaki fikirlerine de pek katılmadığını göstermiş oluyor. Ford için Koç, doğal olarak işadamlardan çok bir bayii olarak kalmıştır. "Çok yönlü Ford bayii" aynı yemekte yaptığı karşılık konuşmasında konuklarını Ford'un geçmişini ve bugününi anlattıktan sonra şunları da ekliyor: "Mr. Ford namı Amerika'da ilk otomobil yaptıysa, biz de bunu Türkiye'de gerçekleştirecek Türkiye tarihine geçmiş bulunuyoruz." Koç'un Türkiye tarihine geçtiğinden kimsenin bir kuşkusu yok.

Aynı konuşma içinde başka ilginç görüşlere de yer veriliyor. Koç'a göre "büttün dünyada otomotiv sanayi montaja başlamıştır" ve bunun başka bir yolu yoktur. Ford'un gezisinin, bir yemek sırasında yapılan karşılıklı konuşmaların sonucu kalmayacağı açık. Nitekim de öyle oldu. Ford, ayrılmak üzere gazetelerle yaptığı bir sohbette, anlaşmaya varılan noktaları özetledi:

"Her türlü Ford marka aracı parçasını Haziran sonuna kadar karşılıksız gönderacağız... Temalarım çok yararlı geçti, Türkiye'de ortak iş yaptığımız sanayicilerle her konuda anlaşmaya vardık... Hükümetin onayından geçtikten sonra Koç-Ford ilişkilerinde değerli yeni bir derin başlayacaktır... Gerçi yolum gerektiremeyecek kadar açık ama, anlaşımın Haziran sonuna kadar belirli gelişmeler beklemek gerekiyor. Yeni ortaklık ilişkileri için ise hükümetin onayına babaşlı olduğuna göre, behrü yasal düzenlemeleri de beklemek gerekiyor. Koç'un içinde bulunduğu işbirlikçi sanayicilerin belirli sorunları için hükümetten belirli beklentilerinin bulunduğunu varsınmak yanlış olmayacaktır."

Bu konuda, Ford'un gezisiyle eşanlı olmasına özen gösterildiği anlaşılıyor bir toplantıda OYAK Yönetim Kurulu Başkanı Nazım Yavuzalp, otomotiv sanayicilerinin taleplerini sıraladı. Tamamını aktarmamız olanağı yok; bir hayli uzun bir liste. Aralarından seçtiğimiz bazı ilginçleri ise şöyle:

Traktör ithali durdurulmalı, bu amaç için kullanılmakta olan tüm döviz tutarı otomotiv sanayinin bekleyen transferlerine ayrılmalı, Otomotiv sanayiye uygulanan fiyat kontrolü tamamiyle kaldırılmalı, Otomotiv sanayi ürünleri ihracatında en az % 40 vergi indisi uygulanmalı.

Yurtdışı para ve sermaye piyasalarından döviz kredileri sağlamak üzere, bir özel dış kredi bankası kurulmalıdır.

Çekişli otomotiv sanayi kuruluşları, taksitli satışlardan mağdurları sermetleri likidite ederek, ıvretci firmaların fon sağlayacak bir kredi kurumunu geliştirmelidir... Daha neler, neler.

Büttün bu taleplerin kabul edilebileceği düşünülmez. Biran bile böyle bir kararın gerçekleştirilmesini düşünecek olsak devletin kaplarını kapatıp çekip gitmek gerekecek. Böyle bir sonucu beklemek gerçekçi olmayacağına, taleplerin aranmasını da nedensiz olamayacağına göre çıkan sonuç, işlerin vardığı güldünü düzeyinin boyutlarında aranabilir.

KIBRIS SORUNUNA

ECEVİT HÜKÜMETİ, KIBRIS SORUNUNUN BARIŞÇI ÇÖZÜMÜNDE YANA OLDUĞUNU, ANCAK, SORUNUN ÇÖZÜMÜNDEKİ İNSİYATİFİN ARTIK TARTIŞILAMAYACAK BİÇİMDE BİRLEŞMİŞ MİLLETLERE GEÇTİĞİNİ KABUL EDEREK KANITLAYABİLİR. BM, ANAYASASI, TEMEL İLKELERİ VE BUGÜNE KADARKİ KARARLARIYLA, KIBRIS SORUNUNUN BARIŞÇI VE KALICI ÇÖZÜMÜNÜ TEK GARANTİLİ DURUMUNDADIR. BM KARARLARI KIBRIS SORUNUNUN BARIŞÇI ÇÖZÜMÜNÜ TEMELLERİNİ ORTAYA KOYMAKTADIR.

● Kıbrıs sorununa ilişkin gelişmeler geçtiğimiz hafta başında yeniden hızlandı. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kurt Waldheim'in Kıbrıs konusunda görüşmeler yapmak üzere Ankara, Atina ve Lefkoşe'ye yaptığı geziler dokümanıyla, bunların doğrudan doğruya taraf olma durumundaki ülkelerin yöneticilerinin özümlüdeki dönemde talepleriyle politika yeniden günün konusu oldu.

Waldheim'in yaptığı görüşmeler 1978 yılı içinde Kıbrıs sorununun çözümünde bazı yeni gelişmelerin beklenebileceğini ortaya koymuştur. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin de Ankara'da belirttiği gibi, Kıbrıs Rum kesiminde yakında yapılacak Başkanlık seçimlerinden sonra, sorunun

çözümüyle ilgili gelişmelerin daha somut bir biçim alması mümkün olacaktır.

Kıbrıs sorununun özümlüdeki dönemde Türkiye kamuoyunu çok yakından ilgilendireceği anlaşıyor. Kıbrıs sorununa bir çözüm bulunması artık daha fazla ertelemeyecek bir akellik almaktadır. Büttün dünyadaki barışçı güçler, Kıbrıs bunalımıyla ilgili tarafların sorunun çözümü doğrultusunda daha kararlı ve samimî bir tutum içine girmelerini istemektedirler. Bununla birlikte, çözümün kalması gerek Kıbrıs'taki halk toplumu, gerekse Türkiye ve Yunanistan'ın içinde bulunduğu sorunlar daha da derinleşmektedir. Ecevit hükümeti, Kıbrıs sorununun çözümünü, kendisinin iç ve dış politikada karşılayacağı diğer sorunların

MC'nin Yurtdışındaki elleri kırılmalıdır

● Belçika'da kurulu Info-Türk ajansının yöneticilerinden gazeteci İnci ve Doğan Özgüden'in mesleki incelemeler yapmak üzere gittikleri Federal Almanya'da Alman polisi tarafından 12 saat gözaltında tutulduktan ve sınır dışı edildikleri öğrenilmiştir.

Almanya'da bulunmak için bütün yasal koşullara sahip olan Özgüden'in gözetimine alınma ve sınır dışı edilme gerekçeleri açıklanmamıştır. Polis yetkilileri, yapılan işlem için "yüksek yerdem emir aldıklarını" söylemekle yetinmişlerdir. Polisin kim olduğunu belirtmediği "yüksek yerler" in MC'liktidan ile yakın ilişkisi olduğundan kuşku yoktur.

Info-Türk ajansı, bildiği gibi 2 yıl aşkın bir süredir düzenli olarak İngilizce, Fransızca ve Türkçe yayınladığı bültenlerle Türkiye'de MC'nin anti-demokratik uygulamalarını, politik cinayetleri, saldırılarını dünya demokratik kamuoyuna duyurmakta etkili bir görev yapmaktadır. MC'nin bu demokrat çabalarından rahatsız olması da doğaldır. Doğan Özgüden esasen daha önce de, ikamet ettiği Belçika'da polisin çeşitli başlıklarına maruz kalmış, Özgüden'in çalışma izni iptal edilme istenmiştir. İnci Özgüden'e ise

çalışma izni hiç verilmemiştir.

Belçika polisi birçok kez Info-Türk ajansının MC hükümetine karşı tavrını "değiştirmesini" istemiştir. 1 Mayıs katliamı sırasında katliamın gerçek sorumlularının duyurulmasında Ajansa gösterdiği etkin çalışmalar, MC üyelerini rahatsız etmiştir.

Büttün bunlara rağmen başta uluslararası basın ve hukuk kuruluşlarının desteği ile, Belçika polisinin yam dışı baskıları boşa çıkarılmış, daha da öteden bu konuda Belçika Parlamentosuna ekleli soru önergesi verilmiştir. Son uygulama ile, Federal Almanya'daki sosyal demokrat hükümetin MC ile yakın işbirliği içinde olduğu belgelenmektedir.

Öley, Uluslararası Gazeteciler Federasyonu, Belçika Gazeteciler Cemiyeti, Uluslararası Demokratik Hukukçular Örgütü ve Belçika İnsan Hakları Ligi tarafından şiddetle protesto edilmiştir. Yeni hükümetin, vakit geçirmeden yurtdışındaki demokrat ve ilerici baskı altında tutmak için MC hükümetinin teşebbüsleri uygulamaları son vermesinde, gerekse önerileri bir an önce alması gerekmektedir.

BM ÇERÇEVESİNDE ÇÖZÜM ARANMALIDIR

çözümünün bir ön koşulu olarak görmektedir.

"YENİ BİR YAKLAŞIM"

Waldheim'in Atina, Ankara ve Lefkoşe'deki yetkillilerle yaptığı görüşmeler başlı başına olumlu bir gelişmedir. 1977 yılının başında Makarios'a Denктаş arasında başlayan görüşmeler başarısızlıkla sonuçlanmıştır, toplamlar arası görüşmelerin yeniden başlatılması mümkün olmamıştır. Bir yıla yaklaşan uzun süre boyunca, Kıbrıs sorununun çözümünde başlıca inisiyatifin BM tarafından gösterilmesi gerektiği bir kere daha ortaya çıkmıştır. BM Genel Sekreteri bu gerçeğe uygun bir tutumu benimsemiştir.

BM Genel Sekreteri'nin gezisi, aynı zamanda, bunalım çözümüne yaklaşılması için eskisinden daha olumlu bir ortamın varolduğu izlenimini yaratmıştır. Genel Sekreter bu izlenimini Ankara'da Ecevit'le yaptığı görüşmeden sonra dile getirmiştir. Waldheim, Ecevit Hükümetinin, güvenüvü almasından sonra yapmayı vadettiği somut önerilere dayanarak, Mart ayında toplumlulararası görüşmelerin başlatılabileceği umudunda olduğunu belirtmiştir. Waldheim, Türkiye'nin yeni hükümetinin politikasını, "yeni bir yaklaşım" diyerek nitelemektedir.

ZAMAN GÖSTERECEK AMA

Waldheim'in Ankara'da edindiği izlenimin gerçeklere ne kadar uygun olduğunu zaman gösterecektir. Bu izlenimin dayandığı başlıca gelişme, Ecevit'in yeni hükümetin toplumlulararası görüşmelerin başlamasını sağlamak için bazı girişimlerde bulunacağını açıklamasıdır. Yeni hükümet, dolaylı olarak, toplumlulararası görüşmelerin kesilmesini, Kıbrıs'taki Türk tarafı temsilcilerinin somut önerilerde bulunmaktan kaçınmasının neden olduğunu kabul etmektedir. Geçen yılki Makarios-Denктаş görüşmelerinde, Kıbrıs Rum yönetiminin federal bir Anayasa'nın oluşturulması ve Kıbrıs'taki iki toplumun kontrol edeceği toprakların dağılımı üzerinde görüşmelere hazır olduğu ortaya çıkmıştı. Ancak gerici Denктаş yönetimi, emperyalizmin ve Milliyetçi Cephe hükümetinin de yönlendirmesiyle, Rum yönetimini yeni tavizlere zorlamak ve sorunun çözümünü BM çerçevesinden çıkarabilmek için, toplumlulararası görüşmelerin devam etmesini sağlayacak önerilerde bulunmaktan kaçınmıştı. Şimdi Ecevit Hükümeti, Kıbrıs'ın yeni Anayasası ve toprak sorunlarında önerilerini oluşturacağını açıklayarak, toplumlulararası görüşmelerin önündeki başlıca engel kaldıracağı izlenimini yaratmıştır.

BM Genel Sekreteri'nin, Ecevit hükümetinin "yeni" olarak nitelediği yaklaşımın başlıca özelliği, hükümetin, Kıbrıs sorununun çözümünü için, BM'nin bu konuda oynaması gereken rolü kabul etmenin zorunluluğunu kavramış olmasıdır. BM ve BM'nin temel ilke ve kararları yok sayılarak Kıbrıs'ta barışçı bir çözümün gerçekleştirilemeyeceği, hatta böyle bir çözüme yaklaşılacağı ortaya çıkmıştır. Ecevit hükümeti, Kıbrıs'ta bir çözümden yana olduğuna dünya kamuoyunu inandırabilmek için, ilk adım olarak, BM'nin bu konudaki girişimlerini kabul ettiğini ve desteklediğini açıklamak zorunda kalmıştır.

Kıbrıs sorununun çözümünde BM'nin oynayacağı rolün kabul edilmesi, sorunun çözümünü yolunda önemli ve olumlu bir gelişmedir. Ecevit, ayrıca Kıbrıs so-

TÜRKİYE'NİN DEMOKRATİK VE BARIŞÇI GÖÇLERİ, YENİ DÖNEMDE KIBRIS SORUNUNUN ÇÖZÜMÜYLE İLGİLİ GELİŞMELERİ YAKINDAN İZLEYECEKLERDİR. KIBRIS SORUNUNUN ÇÖZÜMÜNÜ, TÜRKİYE VE YUNANİSTAN ARASINDAKİ PAZARLIKLARIN, NATO'NUN MÜDAHALE GİRİŞİMLERİNİN ÇERÇEVESİNE HAPSETME GİRİŞİMLERİNE KESİNLİKLE KARŞI KONACAKTIR. TÜRKİYE'DE İŞÇİ SINIFI HAREKETİNİN, DEMOKRATİK GÖÇLERİN SAVUNDUĞU BARIŞÇI KIBRIS ÇÖZÜMÜ, TÜRKİYE HALKININ ÇIKARLARINA UYGUN OLAN TEK GERÇEK ÇÖZÜM YOLUDUR.

rununun çözümünün, "herkesten önce ve herkesten çok Kıbrıs'ı oluşturan İki toplumun sorumluluğuna ve yetkisine girdiğini" belirterek, Türkiye'nin Kıbrıs devletinin içişlerine müdahalesinin yarattığı tepkileri yumuşatmak istemiştir. Kıbrıs sorununun çözümüne Türkiye ve Yunanistan, bu iki ülke aracılığıyla da emperyalist devletler ve NATO tarafından müdahale edilmek istenmesi, bunalımın dört yıla yakın süredir çözülmemesinin temel nedenidir.

GERÇEK Mİ, GÖRÖNTÜ MÜ?

Ecevit'in, dünya kamuoyunda yeni hükümetin Kıbrıs politikasına ilişkin olumlu beklentiler yaratan açıklamalarının yanısıra, bu açıklamaların bazı yeni manevralar için kullanılabilirliği kuşkusunu destekleyecek sözleri dikkati çekmektedir. Ecevit, Kıbrıs sorununun çözümünde asıl sorumluluk ve yetkinin Kıbrıs'taki İki ulusal topluluğa ait olduğunu belirtirken, Türkiye ve Yunanistan'ın sorunu İlgil olduğunu eklemeyi unutmamıştır. Ecevit'in bu sözlerinin, yalnız genel bir anlam taşımadığı, aynı zamanda toplumlulararası görüşmeler Türkiye ve Yunanistan'ın da katılması yönünde bir öneriyi içerdiği izlenimi doğmuştur. Ecevit, bu konudaki açıklamalarını desteklemek için, Londra ve Zürih anlaşmalarının Türkiye ve Yunanistan'a verdiği "garantörlük" haklarına da atıfta bulunmuştur.

Yeni hükümetin bu yaklaşımı, BM'nin Kıbrıs sorusunda oynaması kabul edilen rolün, basit bir arabuluculuğa indirgenmesi, ve sorunun Türk-Yunan ilişkileri çerçevesine hapsedilmesinin bir

kamufleşi olarak kullanılması olasılığının varlığını ortay koymaktadır. Kıbrıs sorununun çözümündeki BM gözetiminin böylece saptırılması, aynı zamanda soruna NATO'nun müdahalesine de yeni bir biçim verilmesi anlamına gelecektir. Kıbrıs Rum Yönetimi Başkanı Karlıyanu, "Kıbrıs sorununun BM kararları çerçevesinde dışına itmeyi öngören her girişimi reddedeceklerini" belirterek, gerçekte söz konusu ciddi tebliğe işaret etmiştir.

Ecevit hükümeti, Kıbrıs sorununun barışçı çözümünden yana olduğunu, ancak, sorunun çözümündeki inisiyatifin artık tartışılmayacak biçimde BM'e geçtiğini kabul ederek kanıtlayacaktır. BM, Anayasası, temel ilkeleri ve bugüne kadarki kararlarıyla, Kıbrıs sorununun barışçı ve kalıcı bir çözümünün tek garantisi durumundadır. BM kararları Kıbrıs sorununun barışçı çözümünün temelini ortaya koymaktadır. Öte yandan Türkiye ve Yunanistan'ın Kıbrıs sorunuyla ilgili olduğunu kanıtlamak için Londra ve Zürih anlaşmalarının hükümlerine atıfta bulunmak da geçerli bir davranış değildir. Bu anlaşmaların Kıbrıs'ta barışı sağlamadığı ortaya çıktığına göre, Kıbrıs sorununun ululararası boyutlarının artık ancak BM çerçevesinde ve BM'nin üye ülkelere (bu arada Türkiye ve Yunanistan'a) yüklediği yükümlülüklerle uygun olarak ele alınabileceği açıktır. Türkiye, Kıbrıs sorununun çözümüne katkıda bulunabilmek için, her şeyden önce BM kararlarını gerektiren uymak ve sorunun çözümüne bu kararlar temelinde yaklaşmayı kabul etmek

MC YİNE SAVAS KİŞİKİRTİCİLİĞİNE HİZMET EDİYOR

BM Genel Sekreteri bölgedeki temaslarını sürdürürken, düşük Milliyetçi Cephe sözcüleri, Kıbrıs bunalımının çözümünü emperyalizmin direktiflerine uygun olarak gerçekleştireceğini ve barışçı gelişmeleri engellemeye politikasını sürdürdüklerini belli ettiler. Waldheim'le görüşen Demirel, şimdiden, Amerikan silah ambargosunun devamını bahane ederek, yeni hükümetin Kıbrıs sorununun çözümüne ilgili girişimlerini engellemeye çalışacaklarını ortaya koymuştur. MC partileri, yeni hükümetin ABD silah ambargosu kalkmadan yapacağı girişimler, "Türkiye'nin güvenliğini zaafa uğrattığı" yaygarasıyla zorlaştırmayı ve hükümeti Kıbrıs konusunda başarısız göstermeyi planlamaktadır. Yine ambargonun sürmesi bahane edilerek, Türk-Yunan ilişkilerinin gözden geçirilmesinin de engellenmesi hesaplanmaktadır.

DEMOKRATİK GÖÇLER YENİ GÖREVLERE HAZIRDIR

Türkiye'nin demokratik ve barışçı güçleri, yeni dönemde Kıbrıs sorununun çözümüne İlgili gelişmeleri yakından izleyeceklerdir. Kıbrıs sorununun çözümünü, Türkiye ve Yunanistan arasındaki pazarlıkların, NATO'nun müdahale girişimlerinin çerçevesine hapsetme girişimlerine kesinlikle karşı konacaktır. Türkiye'de işçi sınıfı hareketinin, demokratik güçlerin savunduğu barışçı Kıbrıs çözümü, Türkiye halkının çıkarlarına uygun olan tek gerçek çözüm yoludur.

CORVALAN: ŞİLİ'DE SAVAŞ YENİ BİR AŞAMAYA YÜKSELİYOR

Şilî'de Pinochet cuntasının dünya kamuoyunun gözünü boyama telaşıyla başvurduğu "referandum" soytarırlığı faşizmin maskesini bir kere daha indirdi. Cunta, Şilî halkının yarısının referanduma katılmadığını kabul etmek zorunda kaldı. Hiç bir meşruluk taşımayan sahte referandum bütün dünyada demokratik kamuoyunun faşist rejime karşı tepkilerinin yoğunlaşmasına neden oldu.

Şilî halkıyla dayanışma hareketi bütün dünyada hergün daha da güçlenerek devam ediyor. Şilî Komünist Partisi Genel Sekreteri Luis Corvalan geçtiğimiz Aralık ayı içinde Fransız Komünist Partisi'nin konuğu olarak Paris'i ziyaret etti. FKP yöneticileriyle görüşmelerde bulunan Corvalan, Paris'in kuzeyindeki, seçmenlerinin yüzde 70'i komünistleri destekleyen ve 1921'den beri FKP'nin etkinliğindeki belediyelere yönetilen Seine-Saint-Denis banliyösünde FKP militanlarına hitaben bir konuşma yaptı. Corvalan'ın konuşmasının tam metni France Nouvelle Dergisinde yayınlandı.

"HALKIMIZ ULUSLARARASI DAYANIŞMAYA BÜYÜK DEĞER BİÇİYOR"

Corvalan konuşmasında uluslararası dayanışmanın Şilî halkının mücadelesindeki önemle değindi. Corvalan bu konuda şöyle dedi:

"Fransız komünistlerinin, yabancı müdahaleye karşı savaşan yeni doğmuş Sovyet İktidarı için gösterdikleri destek, dünya işçi hareketi tarihinin bir parçası olmuştur. Vietnam'ın ve diğer Çinlî halklarının, Cezayir halkının ve Fransız sömürgeci olan öteki halkların kurtuluş mücadelesiyle dayanışmanız da, burjuva şovenizminin şarjırtmacalarına başarıyla karşı koyan bir Parti'nin davranışıdır. Dolayısıyla sizlerin Şilî halkına gösterdiğiniz dayanışma uzun ve zengin bir geleceğe dayanmaktadır. Anti-faşist mücadele için Fransız komünistlerine teşekkür ederim.

"Şilî halkı, mücadelesinde, Sovyetler Birliği'nin ve diğer sosyalist ülkelerin, komünist partilerin, uluslararası işçi sınıfının, sosyalist ve sosyal demokrat partilerin, bağlantısız ülkeler hareketinin, ulusal kurtuluş hareketlerinin, kiblesinin, aydınların çoğunluğunun, tüm ilerici insanlığın kararı desteğine sahiptir. Bugünkü dayanışma hareketi, bilince Şilî'nin tutukvelelerinden ve toplama kamplarından kurtarılmasını sağlamıştır. Halkımız uluslararası dayanışmaya büyük değer biçmektedir."

ŞİLİ VE FRANSTZ KOMÜNİST PARTİLERİNİN İLİŞKİLERİ

Corvalan Seine-Saint-Denis'deki parti militanlarına hitaben yaptığı konuşmasında Şilî ve Fransız Komünist Partileri arasındaki ilişkilere de değindi. Corvalan'

ın geçtiğimiz yıl başında Sovyetler Birliği'nin ve diğer ilerici dünya güçlerinin dayanışması sonucunda cuntanın hapis-hanelerinden kurtarılmasından sonra, iki partinin ilişkilerini bozmaya yönelik bazı girişimler su yüzüne çıkmıştı. Bu arada Fransız "Nouvelle Observateur" dergisinin bir muhabiri Corvalan'la yaptığı bir görüşmede Corvalan'ın sözlerini değiştirerek, onu FKP Genel Sekreteri G. Marchais'e karşı bir konumda göstermeye çalışmıştı. Nouvelle Observateur'un yayını daha sonra Corvalan tarafından FKP organı l'Humanite gazetesi tarafından yalanlanmıştı. ŞKP Genel Sekreteri bu konuda da şöyle dedi:

"Fransız Komünist Partisi ile Şilî Komünist Partisi arasındaki dostluk bağları uzun yıllardan beri varlığını sürdürmektedir. Kimileri bu konuda kafaları karıştırmaya çalıştılar. Bilindiği gibi "tarafsız" bir gazeteci, Georges Marchais'e karşı hiç bir zaman söylemediğim ve söyleyemeyeceğim sözleri bana atfetmeye bile kalkıştı. Sonunda gerçek, ağırlığını koydu. Partilerimiz arasındaki ilişkiler kardeşçe olmaya devam ediyor.

"Geçtiğimiz Ağustos ayındaki toplantısında Partimizin Merkez Komitesi, hayat ağacının her zaman yeşil olduğu-

Geçtiğimiz Ağustos ayındaki toplantısında Partimizin Merkez Komitesi hayat ağacının her zaman yeşil olduğunu ve geleceğin yolunun katı şemalara uymayacağını belirtti. Yoldaşlar, geleceğin yolları düz değildir ve bu yolun dönemeçlerinde sık sık umulmadık olaylar karşınıza çıkabilir. Bunları şunun için söylüyorum: Önemli sorunlarda FKP ile aynı görüşlere sahip değiliz. Fakat bununla birlikte, FKP'de, çağdaş toplumsal yaşamın karmaşık sorunlarını çözmeye ve sosyalizme doğru kendi yolunu izleme hakkı ve zorunlu çabasını gözlüyoruz.

nu ve geleceğin yollarının katı şemalara uymayacağını belirtti. Yoldaşlar, geleceğin yolları düz değildir ve bu yolun dönemeçlerinde sık sık umulmadık olaylar karşınıza çıkabilir. Bunları şunun için söylüyorum: Önemli sorunlarda Fransız Komünist Partisi ile aynı görüşlere sahip değiliz. Fakat bununla birlikte, FKP'de, çağdaş toplumsal yaşamın karmaşık so-

runlarını çözmeye ve sosyalizme doğru kendi yolunu izleme hakkı ve zorunlu çabasını gözlüyoruz."

"FAŞİSTLERE HOŞGÖRÜ GÖSTERİLEMEZ"

Corvalan, konuşmasında, sosyalizml hedef alan kökük devrimci düşüncülerin silahsız yoldan gerçekleştirilmesi olanağının Şilî'de doğrulandığını, fakat bunun yanı sıra büyük yanlışlara da düştüğünü hatırlattı. Corvalan, Şilî'de Halk Birliği hükümetinin programının bazı boşlukları ve çok iyi belirlenmemiş politik tavrırları lçerdiğini; bu eksikliklerin ise, bütünlüğe en çok gerekçelndim olduğu sırada anlaşmazlıklara yol açtığını belirtti. Corvalan şöyle dedi:

"Ülkemizin deneyi, devrimin halka çok daha fazla özgürlük getirmesi, muhalefetin varlığını ancak yasalar çerçevesinde kabul etmesi, fakat hiç bir zaman faşistlerin eylemine müsamaha göstermemesi gerektiğini kanıtlamıştır."

PARTİMİZ TOM ŞİLİ'DE ÖRGÜTLÜDÜR VE SAVAŞ HATTINDADIR"

ŞKP'nin tüm Şilî'de örgütülüğünü koruduğunu ve mücadelesini sürdürdüğünü söyleyen Corvalan, faşizme karşı mücadele ederek onu yok etmeyi ve yeni bir demokrasi kurmayı, başlıca yurttaşer ve devrimci görev bildiklerini belirtti. Daha sonra şöyle dedi: "Bunun için en geniş toplumsal ve politik birlikten, özgürlük isteyen tüm Şilî'lilerin anlaşmasından yanayız. Ülkemiz geçmişe ne dönmem istemektedir, ne de dönmeli malm-kündür. Geçmiş bölünmelerini yendi den yaşamamıza da olanaksızdır."

Konuşmasını, Şilî'de faşizme karşı ve demokrasi için mücadeleden yansı, daha yüksek bir aşamasına girdiğini söyleyerek tamamlayan Corvalan, bunun için uluslararası dayanışmanın çok büyük önem taşıdığını hatırlattı.

Sen kim oluyorsun Moşe Dayan

İsrail'in Savaş Bakanı Moşe Dayan, geçtiğimiz Pazartesi günü İtalya'da temaslarda bulundu. İtalyan hükümetinin yetkilileriyle görüşen Dayan'ın, İtalya'dan, ülkedeki Amerikan askeri varlığının korunmasını ve NATO üslerinin kaldırılmamasını istediği bildirildi. Dayan, Amerika'nın İtalya'daki askeri varlığının ve NATO üslerinin, İsrail'in güvenliği (!) çok yakından ilgilendirdiğini ileri sürdü.

İsrail militarizminin şefi Moşe Dayan'a sormak gerekiyor: Sen kim oluyorsun? Bütün diğer ülkeler gibi İtalya da bağımsız ve hüküman bir devlettir ve kendi politikasını çizmek için kimseden izin almaya mecbur değildir. İtalya'nın dış ve iç politikasıyla ilgili kararları, saldırgan işahlarını doyurmayan korsan özentileri verecek değildir. Bir takım soğuk savaş tüccarlarının bütün dünyaya akıl hocalığı yapabildiği dönemler geride kalmıştır.

Moşe Dayan'ın İtalya'ya militarizm yanlısı bir dış politika dikte etme girişimleriyle, İtalya'nın iç politikasındaki gelişmeler arasında sıkı bir ilişki vardır. Son zamanlarda İtalya'da Komünist Partisi'nin hükümet sorununun dışında tutma ve Komünist Partisi'ne karşı bir hükümet birliği kurma çabaları yoğunlaşmıştı. Emperyalizmin saldırgan güçleri, bu gelişmeden yararlanarak İtalya'ya uluslararası politikada da anti-komünist, militarist bir doğrultuyu empoze etmeye çalışmaktadırlar. Bunun için Moşe Dayan gibi aşıe olmuş savaş çıkartkanları kullanılmaktadır. İtalyan işçi sınıfı ve tüm yurttaşer güçler, bu oyunları bozacak güçtedir.

1977' de tiyatro (2)

OSMAN SAFFET AROLAT : Biz 1977 yılı bir anlamda bir birikim yılı olarak görüyoruz, o zaman bu birikim yılında da olan birşey söz konusuysa eğer, bujuva tiyatromuzun belli bir yazıyla okuduğunu söyleyebiliriz ancak. Oym devrimci tiyatromun önemli bir potansiyel taşıdığına inanıyoruz.

RUTKAY AZİZ : Geçmişten önce ben birşey söylemek istiyordum. Yazırlık konusunda. Birikim yılı dedik. Belli şeyler açığa çıkmıştır. Örneğin AST'nin yıllar yılı uyguladığı. Dostlar'ın uyguladığı ve bir dönem sonra, yeniden yönetici Şehir Tiyatrosunda başlanan ve kamucu şu sıra ve Türkiye'de şu aşamada önemli olan bir olay... Artık tiyatromun bir grup tiyatromu olduğu, kendi içinde ve seyircisiyle okullamak arasında olan bir takım oyunculuğu içinde bir araya gelme meselesi, inancı doğmuştur. Bu belli ölçülerde ve sürelerde büyük yararlar getirecektir. Bu yazımızı doğuracaktır. Bu yansımasını doğuracaktır.

BAŞAR SABUNCU : İnsanları bir almana, bir cami avlusuına ya da bir sokaka toplayıp birşeyler söylemek köhnedir. Ve kendi arada belli bir sebep kezanmamızın. Bunun dışında doğdu de belli.

RUTKAY AZİZ : Bir ikinci, bence birşey kazandı 77'de. Türkiye'ye bakıldığında, 61 Anayasayla belli özgürlükçü maddeler elde ettik, tiyatro yazan vardı ama, gerçek anlamıyla yazan yoktu. Çünkü çoğu batı ülkelerinde ya da sosyalist ülkelerde olduğu gibi bir yazın yetiştirecek, bir dramaturg yetiştirecek eğitim kurumları olmadı. Ama buna rağmen Yılmaz, kendisi belli bir devrimi de ve biçime adanmış ve işçi sınıfının tiyatrosunda yazan olma yolunda kalem ehlipliğini olmsaya başlamıştır bizim.

BAŞAR SABUNCU : Tiyatro kavramının içinde yeti gerek...

RUTKAY AZİZ : Evet. Artık kendi köşesinden, kendi evinden, kendi camısından çıkarak, böyle bir düşünceyi inancımız olarak ve işçi sınıfıyla şu kadar bu kadar fazla, ama daha bir konuşulmasını gerektiriyor diyarık.

BAŞAR SABUNCU : Yazırlık açısından tiyatro bir eylemdir. Bir edebiyat türü olmaktan çıkmıştır. Hiç bir zaman edebiyat türü değildi de, öyle şimdi. HALİ anlamta söz edenler de var tabii...

MEHMET AKAN : Ben yıllardır örneklerle bakırsam, isim de verilebiliriz. Vasil' düşününce, Başar' düşününce, Bilgen'yi düşününce... Bunlar artık mass media yapıp topluluklara veriyorlar. Tiyatro topluluklarının içinde eleman olarak çalışıyorlar. Bu bir görüşe ayrılabilir.

OSMAN SAFFET AROLAT : Sermet Çagan'ın, 60'lı yılların sonunda bir sıvı vardı. "Tiyatrosunda herkes bir teknisyendir. Oyuncu da bir teknisyendir yazan da bir teknisyendir, yönetmen de bir teknisyendir" diyordu. Bir anlamda bunun bir adını, başarılarımız bir adını olarak mı görüyorsunuz? Yani bir teknisyen yazırlık olayı mı doğuyor bizim ülkemizde açıldık?

MEHMET AKAN : Bunu görmeyerek de yapabiliriz. Genel olarak tiyatro, Ruthay'ın söylediği gibi, yazıyla birlikte demokratikleşiyor, oyuncuyla, müzikçisiyle bir elbirliği çabasına, bir topluluk çalışması biçimine geliyor ki...

BAŞAR SABUNCU : Eylem yapıldığı zaman vardır zaten tiyatro olayı, aksiyondur yani.

RUTKAY AZİZ : Sermet Çagan gerek teoride, gerek pratikte, bu konuda geçerken ustahgını kullanmıştır. Bu grup tiyatrosu, aynı amaçla teknisyenlerle atelye haline geçtikten ve kendisini seyircisiyle birlikte eğitirken... Böylesine okullanan bir atelye haline gelmek zorunda. Ama bunun yetince becerdiğimiz konusunda kendimizi anlamazca eleştirmeyiz. Bence AST buna, bu gün yetince becermiş bir durumda değiliz.

BAŞAR SABUNCU : Becerilmiş bir olay yok, ama nihayet neyin becerilmiş gerektiği açığa çıktı.

MEHMET AKAN : Başar söyledi, sahnenin yeniden düzenlenmesi söz konusuysa, devrimci tiyatromun, tiyatromun esas olması konusunda bir yerlere varıyoruz, bence olmanın oylarından biridir bu. Ekim talimatı, henüz amaçlanmamış olabilir ama, bu demektir ki öümüzdeki yıllarda tiyatro mutlaka ve mutlaka, grup çalışması demektir, elbirliği çabasına demektir, imce demektir, bu konuda ilerleyecektir.

BAŞAR SABUNCU : Hiç de değil gelişmenin yönü belli olacak.

OSMAN SAFFET AROLAT : Bir hare seyircimizin sürekliliğini sağlamak, yani bizde ortak olarak bu eyleme katılan bireyler olmasını sağlamak ya da bence beceremediğimizde birlikte karar birliğindeyiz. Bunu sürekli kılma yolunda neler yapabiliriz? Maddi sorunlarımızı söyledik, onun dışında neler var?

MEHMET AKAN : Bu konuda özel bir öneriden yola çıkabilir miyiz? Biz bir abone düzeni oluşturmuştuk. Bu sene mabuzluk nedeniyle durdu o. Bu konudaki düşüncemizden biriydi. Önce mabuzlukla uğraşmamak demektir, onu meslek ediyoruz doğrusu... Kendimize ait bir salon olsaydı da, bu abone düzeni esas gelirdi, ne bu rulara vardı. Bunun sonuçlarını toplayıp ona göre konuşmak çok isterdim. Malumet durdurmak zorunda kaldık. Yazın bu konuda birşey var; yine daha önce demiştik ki, bu faaliyetlerimizin, yazın tiyatrosu değil diğer bütün çalışmalarımızla birlikte, kurum, banka, işletme mesele, ne yazık ki yazımızı durdurmuş işleme girdi. Tiyatrosunda da buna yapıyoruz,

yapıyoruz da. Bu konuda bir tiyatrosular olarak sanıyorum, özellikle AST'nin söz konusu edeceğim, arkadaşlarımız Şehir Tiyatrolarındaki iki yıllık yönetim deneyim çalışmaları sırasında gösterdikleri çabaları da kast ediyordum, genel olarak politik eylem, devrimci eylem konusunda tiyatromun görevinin ne olması gerektiğini ve önemini kavramış durumdayız. Fakat iktidar ve o çevrelerde bence bunu kavradı. Soldaki genel karşıya, örgütlerin belli bu genel karşıya dolayısıyla ya da tiyatro olmayan önemini kavramama dolayısıyla, tiyatrosulara fazla yardımcı olduklarını sanıyorum.

OSMAN SAFFET AROLAT : Peki, daha demokratik yapıda bir yönetim de, neler istenebileceği, ya da demokratik kitle örgütleriyle, partilerle, sendikalarla olan dayanışmalarda neler istenebileceği konusunda biraz...

BAŞAR SABUNCU : Demokratik kitle örgütleri, yalnız tiyatroya değil tabii, bütün kültürel sorunlar bir kez daha bakmak zorundalar bence. Demekler olsun, sendikalar olsun, benzer kuruluşlar olsun, hep şöyle bir anlayışlar: "Siyasal mücadele kazanılır, kültür meselesini sonra düşünürüz." Yani kültürel savaşımı, siyasetle savaşımın içiçeliği genellikle gözden yitiyor. Burada da kültürün aleyhine bir küçümseme olayı var, ya da sonradan habilececek bir işçiyi gibi bir bakış var.

OSMAN SAFFET AROLAT : Burdaki büsünellik...

BAŞAR SABUNCU : Burdaki büsünellik galiba genellikle unutuluyor.

MEHMET AKAN : Pratikten giderek en büyük sorunlarımızdan biri yani seyirci oluşturmak ve yeni seyircilerle birlikte bizim oluşmamız söz konusuysa, işçi kitlelerine tiyatro götürmek ya da işçileri tiyatroya getirmek bir sorun. Bu konuda tiyatrosu yazı çaba sarf ediyorsam, sendika on çaba sarf ediyor. Genellikle sendikaları zorlamak durumunda kalıyoruz, daha olmasın işçileri temsil edilecek kanalları zorlamak ile ilgili kuruyoruz. Hiç bir zaman, hiç bir sendika üst yönetimi bunu kendine sorup edimip, birkaç dışımda...

BAŞAR SABUNCU : Burada bayağı suçlu buluyorum anlamda, çünkü sendikalar tiyatroya götürmüyorlar, güzel. Ama televizyonu seyretme mesele engel olmadıkları sürece götürmek zorundalar. Yani MC televizyonu eleme bir tedbir edilecek birinden dramatik etkilendirir? Bayağı suçlular galiba, böyle bir eklektik kesinlikle bakmak zorundalar, görevleridir, asal görevleridir. Sadece Amerikan dışındaki, Colombolara, Görevimiz Tehlikelere terk etmişler demektir kendi tabanlarını.

MEHMET AKAN : En azından şöyle yapabilirler, örneğin ölen bujuva tiyatroları, şu ya da bu nedenle Tuzizm Bakanlığı kanalıyla, Kültür Bakanlığı kanalıyla büyük ölçüde mabuz yardımcı oluyorlar. Festivalleri, şuydu buydu, tuzistik belgeler şıp da bilimsen ne yapıldıran almakta... Buna rağmen ayakta duruyorlar. Devlet tiyatrosuna milyonlarca lira, akılalmaz ödemeler yapıyor, buna rağmen ayakta duruyorlar. Sendikalar da güc durumunda, devrimci sendikalar bir süne şöyle uğraşıyorlar. Bu durumda tiyatrosular tabii ki gidip onlardan yardım istemeyiz, bunu biliyoruz, ama en azından bu bilince varlar, kalkar bu işin bir yandır, birlikte yürütülmeli derler, dediğim gibi işçi kitlelerini tiyatroya getirmeye, ya da tiyatroyu götürme konusunda, en azından, biz fabrika fabrika, işçileri temsil edilecek kanalları, zorlanıp, kendi kendimize uğraşmıyoruz. Sendika üst yönetimi bunu mesele edinmiş, örgütlenme konusunda, organizasyon konusunda birşeyler yapın, diye düşünüyorum. Bunu bile yapıyorlar.

OSMAN SAFFET AROLAT : Demokratik kitle örgütleri açısından da durum aynı mı?

RUTKAY AZİZ : Tabii iki sene üç sene öncemden çok daha farklı. Otlar da ister istemez hareketin içinde belli deneylerden geçerek meseleye farklı yaklaşıma yoluna gittiler. Ama daha önce de dediği gibi, ona yüzde yüz katılmıyorum, onun açığa çıkması kaçınılmazdır. Yürütülen politik, ekonomik, ideolojik, kültürel planda verilen mücadelede, tiyatromun bu mücadele içinde önemli bir işlevi olduğunu biliş, anlamak zorundalar. Yani en azından kendilerini bu eğitimden geçirmek zorundalar ve belli bir inanca ve bilinçle...

BAŞAR SABUNCU : Bu işlev de tiyatromun özünden geliyor. Çünkü televizyon zaten belli bir anlam iktidarı elinde, sinema en büyük baskın altında. Oym tiyatro, seyircisiyle birlikte, o anda yaratılan bir iş, yani seyircinin bilirdi büsünellik düşünemediği çetiyatroya sinasir koymak zor...

RUTKAY AZİZ : Evet. Yalnız sanıyorum ve umuyorum ki, işçi sınıfı baretleri örgütlenmiş bulabildiği ölçüde, devrimci mahneler seyircisiyle daha bir organize hale gelecektir. Bu çok içiçe bir olay.

OSMAN SAFFET AROLAT : O zaman sonuç olarak şunları söylemek yanlış olur mu? 1977 yılı ve 1978'den bizim beklidiklerimiz, tiyatromun, derinleştiği planda yapılan tiyatromun, yeniden üretme sürecine girdiği, bunun için gereken koşulların sağlanması, bu koşulların neler olduğunu saptadığı ve bunun peşinde yürüdüğü bir dönem olarak kabul edilebilir. Esasta yeniden üretme de önemli bilgiler elde edilmiştir, ama önemli adımlar atılmam için temel siyasi hareketle, işçi sınıfı hareketiyle daha ileri işbirlikçilerine ihtiyacı vardır.

RUTKAY AZİZ : Bir de tabii bu devrimci mahnelerin, kendi içinde, ödenekli kurumlarda olsun, ödeneksiz kurumlarda olsun, amatör gruplar dahil olmak üzere, geniş çepdede bir birliktelik kurulsunlar tüm Türkiye çapında en azından belli sığar müstereklerde hareket büyük yarar olur.

SANATTA SAPMALAR VE YOZLAŞMALAR

Hilmi ÜSTÜN

Tercüman Gazetesinde bir süre önce bir dizi yazı yayınlanmaya başlamıştı. Belki hâlâ sürüyor. Bu yazının büyük başlıklarından birinde "Karl Marks bir burjuva idi" deniliyordu. Daha sonra da O'nun yahudiliği ve zenginliği konuları işleniyordu. Ne amaçla yazıldığı ve yayınlandığı belli bu yazı dizisi, hemen belirtim ki ne Marks'ın kişiliğine, ne de Marksizme gölge düşürmüyordu. Çünkü önemli olan ne Marks'ın "burjuvalığı" ve ne de soyu sopu. Sosyalistler Marksizmin yeryüzüne tuttuğu ışığı bakıyor ve bu özelliğiyle değerlendirenler onu. Üstelik bu değerlendirme yöntemini de yalnızca Marks için değil, tüm burjuva kültürü için de uygularlar. Burjuva kültüründe insanlık ve gerçekçi ne varsa onu alıp insanlığı sunuyorlar.

Bu sorunu biraz daha açmak için geçmişe yönelmekte sayısız faydalar var. Kapitalizm öncesi dönem feodal dönemdi. Ve bu dönemin de kendine özgü bir kültürü ve sanatı vardı. Ne ki gün geldi, insanlığı bu düzenin ekonomik temellerini çökerten savaşlarla bu düzeni dize getirdi. Sonunda bireyler özgürlük muştulayan ve sonsuz mutluluklar vereceğini garantileyen yeni bir ekonomik düzeni oluşturdu. Kapitalist ekonomik ilişkiler gitgide gelişti ve giderek kendine özgü bir üstyapı da oluşturdu. Oluşturdu ama, bu düzende çıkarları bozulan ve eski düzeni özleyen unsurlar vardı toplumlarda. O günleri geri getirmek için elinden geleni ardına koymayan bu kişiler mücadelelerini düşün alanında olduğu gibi sanat alanında da sürdürüyorlardı. Bunlara yeni klasikçiler diyoruz. Yepyeni bir düzende eskiyi yaşatmaya çabalayan bu kesim güllünç durumlara düşüyordu. Cervantes, Don Kişot adındaki yapıtıyla güllünç olduğu kadar da açık ve net bir durumu eşsiz bir ustalıkla yansıttı. Cervantes ne bir sosyalisti ne de bir başkası. Sadece içinde yaşadığı düzenin çelişkilerini ortaya koyan büyük bir yazardı. İnsanlık Cervantes'i her zaman saygı ile ancak ve okuyacaktır.

Daha ileri dönemler geldi. Kapitalist ekonomi kendisinden beklenileni verememiş, insanları mutlu kılamamıştı. Kara kara düşünüyordu düzenin sözcüleri. Kendilerine bu neden böyle diye sorulduğunda, verebildikleri tek yanıt şu oluyordu: "Tanrı insanları eksik yaratmış. Düzenin bir kabahati yok. İnsanlar daha az günah işler olduklarında toplumsal düzen istenilen ve beklenileni verecektir." Sadece bunu diyorlardı. Yine bu dönemlerde üretilen sanat ürünleri genellikle bireyi temel çıkış noktası olarak alıyor, yaşam ve olaylar bu bireylerin kişisel yapıları üstüne kuruluyordu. Pekçok kahraman toplumdaki adaletsizlikleri ortadan kaldırmak için savaşıyor ama sonunda hepsi yenik düşüyordu. Bu gerçeği gören ve bu yolun çözüm yolu olmadığını anlayan ilk düşünür ve sanatçılarından biri de Goethe'dir. İnsanlık Goethe'ye de saygıyla anmaktadır ve daha da anaacaktır.

Evet, düşünüyordu Goethe: Bu eşitsizlikleri kişilerin özel yetenekleriyle ve onların iç dünyaları ile çözümlene olanağı yoktur. Bütünün amansız seyrini belirleyen karmaşık gizler ortaya çıkarılmadıkça insan kişiliğinin ve birey psikolojisinin anlaşılmasına imkan yoktur diyebiliyordu. İnsanın dışında daha büyük güçlerin bulunduğunun açıklanmasıydı bu. Evet ama Goethe'nin getirebildiği çözüm de sadece bu kadardı, Çağının koşulları gereği daha büyük açıklıklar getiremiyordu soruna. Fakat getiremeye de bu getirdiği insanlık için azımsanacak bir buluş değildi. Goethe'nin gerçekçi yönteminin izleyicileri araştırmalarını sürdürdüler. Ta ki bu uğraş Marksizmin yasalarının ortaya konulmasına kadar sürdü. Marksizm o Goethe'nin "Bütünün amansız seyri" dediği yasaları çıkarmıştı ortaya. Ondan sonra artık bilim, sanat ve ekonomik düşünceler aslı yatağını bularak akmaya başladı. İnsanoğlu aradığını bulmuştu. Bu yolun izleyicileri Leninizme ve onun sanattaki yansımaları olan sosyalist gerçekçiliğe ulaşmışlardı.

Ama bu yolun dışında sapmalar ve yozlaşmalar da birbirini izlemekten geri kalmadı. Pekçok burjuva düşünürü ve sanatçısı gerçekliği çarpıtmada önemli aşamalar yaptılar. Gerçekliği nesnel olarak, görüldüğü bir biçimde değil de, çeşitli soyutlama yollarıyla yansıtmakta direndiler. Tarihi fikirlerin seviyesi olarak gördüler ve temeldeki maddi etkenleri yadsıdılar. Bir yandan tanrı herşeyin belirleyicisi dediler ve bir yandan da özgür düşüncüyü savundular. Nietzsche "Değişik binlerce göz. Bundan dolayı da birçok hakikat vardır. Yani hakikat yoktur" diyebiliyordu. Bireyselliği göklere çıkarıp, kendilerini evrenin merkezi sayan bu kesim düşünürleri ve sanatçıları burjuvazinin yozlaşmasını ve insanların düzene yabancılaşmasını körükliyorlardı aslında.

Yukarıda sıraladığımız nedenlerden dolayı kapitalist ekonominin temellerinden kaynaklanan bu görüşler insanlara getireceği sefalet getirebildiği özgürlük ve eşitlik yerine. Böyle bir düzende özdeşleşen düşünürlerin de saygı ile anılacak bir yönleri yoktur. Burjuva düşünürü olduklarından değil, insan sefaletlerine alkış tuttuklarından hak ediyorlar bu sonucu. Ama Shakespeare, Goethe, Schiller, Cervantes, Puşkin gibi kişiler de hak ettikleri oranda insanlıkta saygı ve sevgi göreceklidir.

Ölanıklar elvermediği için Descartes ve Bacon gibi burjuva filozofları insanlığı kazandırdıkları değerlerden söz edemedik. Aslında bu saygıdeğer kişiler de yoz burjuva kültürüne büyük darbeler indirmişlerdir. Son olarak şunu belirtmek gerekir ki, insanın Marks ya da Marksizm hakkında bir yazı yazabilmesi için önce elindeki soy sopu listelerini bırakması ve dönüstürüp bir biçimde tarihsel gelişmeleri incelemesi gerekiyor.

 güncel yayınlar

• Siyasal teoriye ve pratiğe getirdiği katkılarla

V.İ. LENİN 25 lira

• İşçi Sınıfı Hareketini Bölücü A rımlar

SAPMALAR 25 lira

- revizyonizm
- goşizm
- maoculu
- troç izm

• Sorular ve Cevaplarla

KOMÜNİZM NEDİR 15 lira

• 28-29 Oca 1921'i Unutma

MUSTAFA SUPHI VE YOLDAŞLARI 15 lira

Piyerloti Cad. 21/5, Çemberlitaş/İST.

HAVASS
yayınları

TÜRKİYE ARAŞTIRMALARI
DİZİSİ: 001

TÜRKİYE BELGELERİ
DİZİSİ: 001

Ministry of Foreign Affairs of the
U.S.S.R. Archives Division
German Foreign Office
Documents
German Policy in Turkey
(1941 - 1943)

a. altındal

**TÜRKİYE'DE
KADIN**

(marksist bir yaklaşım)

S.S.C.B. Dış İşleri Bakanlığı
A rşlv Bölümü
Alman Dış İşleri Dalresi
Belgeler/

Türkiye'deki Alman Politikası
(1941 - 1943)
İngilizce Orijinalinden Eklerele

Çiftli, kuşe kağıda büyük boy

TAM METİN/YENİDEN BASIM

50 Lira

Çiftli, kuşe kağıda büyük boy

Türkçe: Levant Konyar

40 Lira

ÖDEMELİ İSTEYİNİZ

HAVASS Yayınları

Hüsrev Gerede Cad., İşıl Apt. 35/2, Teşvikiye/ İSTANBUL

Havale ve yazışma:

HAVASS Yayınları, P.K. 55, Teşvikiye, İSTANBUL Tel: 4 61 31 9

• Posta masraflı yayınevî tarafından ödenir.
• On kitaplık siparişlerde % 20 indirim yapılır.

Türkiye kapitalizminin bunalımı ve yeni Hükümet

Galip TEKİN

1977 Yılı Türkiye için gerçekten bir "işsizlik, pahalılık ve iflas" yılı oldu. Adında, bu açıdan ele alındığında, 1977'nin bundan öncekilere önemli bir ayrılığı yok. Aradaki tek fark, sözkonusu sorunların boyutlarının genişlemesi ve bunların açmazının daha açık seçik sergilenmesi oldu. Son yıllarda gerçekleri gözlerden saklama işlevini yüklenen "resmî istatistikler" bile durumun kötüliğini gizleyemiyor. Örneğin, İş ve İşçi Bulma Kurumu istatistiklerine göre, iş isteyenlerle açık işler arasındaki fark giderek büyüyor. 1974 Yılında işsizlerin sayısı açık işlerin 1,4 katı iken, 1977'de iki katını aştı. Başka bir deyişle, işsizlik giderek artıyor. Artık DPT yayımlarında bile 3 milyona yakın işsizden söz ediliyor. Ülke içindeki yatırım ve üretim faaliyetinin yavaşlaması, giderek kimi alanlarda gerilemesi, işsizlik sorununun daha da ağırlaşmasının en önemli nedenini oluşturuyor. Öte yanda, Türkiye sanayinin üretimini için gerekli olan girdileri ithal edemez duruma düşmesi ve Türkiye'nin sanayi üretiminin sürekliliğini sağlayacak enerjiyi bile üretememesi sözkonusu durumun ortaya çıkmasında etkili oldular.

Pahalılık açmazında da benzer bir durumla karşılaşıyor. 1977 Yılı fiyat artışları açısından önceki yılları çok geride bıraktı. 1973 sonrasında %20-30 arasında seyreden yıllık fiyat artışları, geçtiğimiz yıl %45-50 dolayına sıçradı. Yani 1976'da 100 lira alınan bir mal günümüzde 150 liraya alınabiliyor. Kuru fasulye, pirinç, mercimek, zeytin gibi, emekçilerin ana tüketim mallarının fiyatlarındaki artış ise bu oranın da üstünde ve kimi durumlarda %100'ü aştı. Emekçilerin gelirlerindeki artış fiyat artışlarının çok gerisinde kaldı. Öte yanda, sanayi ve ticaret alanında büyük yuğunlar vurulmakta, inanılmaz boyutlara erişen spekülasyon kazançları elde edilmekte. Dolayısıyla, bir yanda gelir dağılımı daha da kötüleşirken, emekçi kitlelerin yaşamlarını sürdürmeleri de daha bir güçleşti.

DIŞ TİCARET, BUNALIMIN DORUĞUNDA

Diş ticaret, sorunların çarpıcı bir biçimde sergilendiği bir diğer alanı oluşturuyor. 1977 yılı, dış ticaret ve ödemeler dengesi açısından Türkiye'nin bunalımının doruğuna ulaştığı bir yıl oldu. Kasım sonu verileri, ithalatın 5,2 milyar dolara ulaşmasına karşılık, ihracatın 1,5 milyar dolar düzeyinde kaldığını ve bu yılki dış ticaret açığının 4 milyar dolara yaklaşacağı göstermektedir. 1976 yılı dış ticaret açığının 3,1 milyar dolar olduğu ve 1977 yılında ithalatın çeşitli biçimlerde küsüldüğü gözönünde tutulduğunda, 4 milyar dolarlık açığın önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Aslında, bu durum da Türkiye için yeni bir olgu sayılmaz. Çünkü, özellikle son yıllarda dış ticaret açıkları hızla bir biçimde büyüdü. Bu arada gelip geçen hükümetler bu soruna köklü çözümler aramak yerine geçici önlemlere başvururdular. İşçi dövizlerinde umulan gelişme gerçekleşmeyince, özellikle son 3-4 yılda, kısa dönemli borçlanmadan medet umuldu. DÇM hesapları yoluyla dış açığın finansmanı yoluna gidildi. Ancak, bir yanda bu tür kısa vadeli kredi kaynaklarının kurulması ve geri ödemelerin hızlanması, öte yanda da dış ticaret açıklarının hızla artışı, Türkiye'yi 1977'de iflasın eşiğine getirdi. Merkez Bankası'nın döviz rezervlerinin son 6 yılın en düşük düzeyine düşmesi, ithal edilen mal bedellerinin ödemesi bir yana, yurt dışındaki görevlilerin maaşlarının bile ödenememesi, beklenen ithal transfer taleplerinin 2,5 milyar dolara yaklaşması, iveli ödenmesi gereken dış borç tutarının 1,6 milyar dolara bulması gibi durumlar, bu fiili "iflas" olgusunun en iyi göstergelerini oluşturuyor. Bu durumun sonucu olarak, Türk parasının değeri artık çok sıkışık "ayarlamalarla" sürekli olarak düşürülürken, yeni borç kaynaklarının aranması ve bu konuda IMF'nin desteğinin ve icazetinin sağlanması yoluna gidildi.

GERÇEK SORUMLU BÜYÜK SERMAYE

Bu durumun sorumlusunun ortaya çıkarılması için gözlerin bükülmesine değil, Türkiye sanayine, daha doğrusu Türkiye burjuvazisine çevrilmesi gerek. Çünkü, özellikle dış ticaret ve ödemeler dengesi alanlarında görülen gelişmelerin kökeninde sanayin yapısı, daha açık ve genişletilerek dışa bağımlılığı artırıyor. TUSİAD'ın yazın oğuzan Görüş dergisinin Ekim 1977 sayısından alınan şu maddeler bu durumu bir başka açıdan meşgul edecek bir biçimde sergiliyor. Buna göre, 1976 yılında sanayi kesiminde toplam ithalatı 3 960 milyon dolar, ihracatı 596 milyon dolar olmuştur. Bu durumda dış ticaret açığı ise

3 364 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Aynı yıl Türkiye'nin toplam dış ticaret açığının 3 168 milyon dolar olduğu hatırlanacak olursa, dış ticaret alanında bugün karşılaşılan durumun baş sorumlusunun Türkiye'de izlenen sanayileşme modeli ve buna bağlı olarak ortaya çıkan sanayi yapısı olduğu açık seçik ortaya çıkmaktadır. Bu yanlış destekleyen bir diğer bilgi ise yine TUSİAD kaynaklı. Bu örgütün yaptırdığı bir çalışmaya göre, Türkiye'de faaliyet gösteren 24 Batı Alman sermayeli şirketin 1975 yılındaki toplam satış hacmi 5,3 milyar TL'yi bulmuş, bunun ancak 245 milyon TL'lik kısmı ihracattan sağlanmıştır (%4,6). Oysa bu 24 şirketin 1975 yılındaki toplam döviz harcaması 1,6 milyar TL'ye ulaşmıştır (girdi ithali, kâr transferi, yabancı personele ödeme gibi). 1977 yılı, Türkiye'nin böylesine yüksek dış harcamayı gerektiren gere ve dışa bağımlı sanayi sürdürmesinin neleme yol açtığını ve maliyetini sergilemesi bakımından ilginç bir yıl olmuştur.

TEKELCI BÜYÜK BURJUVAZİ HÜKÜMETTEN NE İSTİYOR?

Bu durum karşısında tekeli büyük burjuvazi bunalımın faturasını işçi ve emekçi kitlelere ödeme yolundaki girişimlerini yoğunlaştırdı. İşçi sınıfının ve emekçi kitlelerin ekonomik, demokratik kazanımlarını ortadan kaldırmak için gerektiğinde faşist baskı yöntemlerine başvurmaktan çekinmedi. Hür Teşebbüs Konseyi türünden yeni örgütlenme biçimleri, ücretleri "disipline" etmeyi amaçlayan öneriler, çalışmaları, ilericid sendikalar hareketi üzerine teşahhulan oyunlar ve işçi sınıfına yöneltilen kanlı saldırılar bu tür girişimlerin en belirgin örneklerini oluşturuyor. Ancak, bir yandan ekonomik bunalımın giderek daha dayanılmaz boyutlara ulaşması, diğer yandan faşizmle tımanma politikasının keskinleştiği sınıfsal, toplumsal ve politik çelişkilerin ekonomik bunalımın etkilerini daha da ağırlaştırması, tekeli büyük burjuvazi politik düzeyde yeni çözümler aramaya itti. Daha açıkçası, "tekeli büyük burjuvazi, sözkonusu kutuplaşmayı yumsatacak, ekonomik ve demokratik talepleri için mücadele eden işçi sınıfına ve emekçi kitlelere yüklenmek istenen yeni yükleri haklı gösterebilecek, toplumun temel sınıfsal güçlerinin (hem büyük burjuvazi hem de işçi ve emekçi kitleler) desteğine dayalı bir görünüm arzusunda dış ilişkilerdeki bunalımı çözmeye girişebilecek bir hükümet biçimi aramak zorunda kalmıştır." (YURUYS, 10 Ocak 1978, No. 144, s. 3)

Tekeli büyük burjuvazi, bu koşullar altında kurulan yeni hükümetin, en azından geçici bir süre için yukarıda sayılan işlevleri yüklenmesini amaçlıyor. MC'nin düşmesinden sonra "iş çevrelerinin" yeni kurulacak hükümetin öncelikle çözmesi gereken sorunlar listesinin başına "iş barışının sağlanması" maddesini koymasının, bunun en iyi kanıtlardan birini oluşturuyor. Ancak, yeni hükümetin Türkiye kapitalizminin ekonomik sorunlarına çözüm bulma olacağı hiç de yüksek değil. Çünkü, Türkiye kapitalizminin yapısından, doğasından kaynaklanan sorunları çözmek için kapitalizmin aşılması gerek. Yeni hükümetin niteliği böyle bir çözümler aramaya kılıyor. Olsa olsa, kimi sorunların ertelenmesi konusunda MC'den daha başarılı bir uygulama götürebilir. Ne var ki, bunalımın ertelenmesinin çözüm olmadığını, özellikle son yıllarda olayları hiç bir yanlışlığı meydan vermeyecek biçimde sergilemiş bulunuyor.

"ULUSUMUZUN HANGİ ÜSTÜN YETENEKLERİ?"

Yeni hükümetin yerine getirmesi istenen diğer işlevleri açısından ise, hükümetin programında iki yerde geçen bir deyim büyük önem taşıyor. Programın başlarında, ekonomik sorunların üstesinden gelmede "büyük ulusumuzun yeteneklerinden" güç alınacağı, en sonra ise, sağlıklı çözümler getirmek için "ulusumuzun üstün yeteneklerinin" değerlendirileceği belirtiliyor. Her ne kadar Programda bu "üstün yeteneklerin" neler olduğu sayılmıyorsa da, işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin, kendilerinden istenecek fedakarlıklara ve artırımlara yüklenerek yükleri sessizce katlanmanın "büyük ulusumuzun üstün yetenekleri" arasında olmadığını açık seçik ortaya koymasında büyük yarar var. Çünkü, faşizmin ve faşizm tehlikesinin geriletilmesi, işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin, genelde tüm demokratik güçlerin, "emperyalizmin ve büyük sermayenin bugünkü hükümet eylemi demokrasi safalarını dağıtmak, emekçi halkı ekonomik ve demokratik taleplerinden fedakarlığa zorlamak, bunalımın yitkinliğini çözümlerine artırımları yüklemek yönündeki girişimlerini" karşı mücadelelerini zorunlu kılıyor.